Memorie intorno alla Vita di Papa
Innocenzo XI. raccolte e descritte
dal P. Lodovico Marracci suo
Confessore.

CENTRALE V. E. H

6
17-c
49

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
9 G
28

6-17, c 49

R.III.14 *

II B 86 f 3a

IVN. IVVENALIS, ET AVLI PERSII FLACCI SATYRAE,

Poſt omnes omnium editiones ſumma denuò Vigilantia recognitæ.

Simul ac adnotatiunculis, quæ breuis Cõmentarij uicem præbeant, illuſtratæ.

VENETIIS.

Apud Hieronymum Scotum.

1549

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IVVENALIS VITA.

IVNIVS Iuuenalis, ut Suidas teſtatur, uixit tempore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volſcorum oppido, quemadmodum ipſe uidetur innuere Satyra quinta, circa finem, cum ait:

Ergo uale noſtri memor, & quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non deſunt qui Suidæ fidem eleuare conentur, hac certe in parte, ea coniectura ducti, quòd liberius ſcripſerit in ipſum quoque imperatorem: quàm ut ferri potuerit ſi uixiſſet. Sub Traiano igitur ſatyras ſcripſiſſe uolunt: neque uerisimile eſſe, quòd ille ait à Paride hiſtrione actum fuiſſe in exilium in Pentapolim quæ eſt in Libya, cũ Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque eſt, certe Sidonius Apollinaris id uidetur ſignificare, cum ait, ſi tamen illum intelligit:

Nec qui conſimili deinde caſu
Ad uulgi tenuem ſtrepentis auram
Irati fuit hiſtrionis exul.

De eius morte parum conſtat, niſi quòd in exilio uitam finiſſe, arbitrantur.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SEmper ego auditor tantum? nunquàmne
reponam
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune dum cõſumpſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quàm mihi lucus
Martis, & Aeolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant uenti: quas torqueat umbras
Aeacus: unde alius furtiuè deuehat aurum
Pelliculæ: quantas iaculetur Monychus Ornos,
Frontonis platani, conuulſaq́ marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à ſummo, minimoq́ poeta.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus: & nos
Conſilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. ſtulta eſt clementia, cum tot ubiq́
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat ſpado: Meuia Tuſcum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat:
Cum pars Niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,

Queritur ociũ ſuũ ſibi pereũdũ ignauus ad faſtidium poetas recitantes cogit audire, cũ tñ ipſe aliqd poſſit ſcribere.

Quotidie nihil aliud quã recitãt mihi hiſtorias ſuas & fabulas quas ſcripſerunt.

Quod potiſſimũ Satyrã ſcribat, tẽporis ſui mores eſſe in cauſa.

Aurũcę alũm, Lucilius Satyricus.

Cinamus ex tonſore, & Criſpinus e ſeruo, facti erant equites.

Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ?
Difficile eſt Satyram non ſcribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici noua cum ueniat lectica Mathonis

Mag. dlat. M. Regulus impetatoris amicus delatoribus & aliis erat formidabilis.

Plena ipſo, & poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa
Quod ſupereſt: quem Maſſa timet: quem munere palpat
Carus: & à trepidò Thymele ſummiſſa Latino.
Cum te ſummoueant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima ſummi
Nunc uia proceſſus, uetulæ ueſica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem:
Partes quiſq; ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat ſane mercedem ſanguinis, & ſic
Palleat, ut nudis preßit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira?
Cum populum gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis? at hic damnatus inani

Ab oct. nõ ſo lũ ſecurus eſt, ſed ante tẽpus cibõ deſtinatum genio indulget, quod erat hora nona.

Iudicio (quid enim ſaluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi?
Et mare percuſſum puero, fabrumq; uolantem?

Leno maritus qui uxorẽ proſtituit, quæ cũ nõ poſsit adulteri ſui ius hæreditatis capere, accipiat ipſe.

Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Ius nullum uxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti ſtertere naſo:
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis
Qui bona donauit præſepibus, & caret omni
Maiorum cenſu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Authomedon: nam lora tenebat

Ipſe, Nero,

Ipſe lacernatæ cum ſe iactaret amicæ.
Non'ne libet medio ceras implere capaces

Quadriuio: cum iam ſexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate ſupino
Signator falſo qui ſe lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura uiro miſcet ſitiente Rubetam,
Inſtituitq; rudes melior Locuſta propinquas
Per famam aut populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si uis eſſe aliquis, probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, menſas,
Argentum uetus, & ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem ſponſæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uerſum
Qualemcunq; poteſt, quales ego, uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem aſcendit, ſorteſq; popoſcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas,
Quicquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri farrago libelli eſt.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit ſinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca:
Prælia quanta illic diſpenſatore uidebis
Armigero: ſimplex ne furor ſeſtertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula ſeptem
Secreto cœnauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat, ne
Suppoſitus uenias, ac falſo nomine poſcas.

Sexta cer. hexaphoro feratur Regulus ille omnium bipedum, ut Plinius ait nequiſſimus.

Locuſta uenefica, cuius opera uſus Nero, Britannicũ ſuſtulit; autor Suetonius.

Caper in calatura poculorum.

Argumentũ ſatyrę neſtię sũt uitiorum genera quæ ab orbe cõdito cœperunt ad hęc tẽpora magis ac magis inualeſcere.

Sportula quæ olim in uſum pauperum clientum reperta erat, iã diſpenſatur in ditiſſimos quoſq;.

Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipſos Troiugenas. nam uexant limen & ipſi
Nobiſcum. da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior eſt, prior inquit, ego ſum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quanuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinq; tabernæ
Quadringenta parant, quid confert purpura maius
Optandum ſi Laurenti cuſtodit in agro

Pallas claudi libertus ditiſſimus, prætoriis ornamentis donatus p Claudium.

Conductas Coruinus oues? ego poſſideo plus
Pallante, & Licinus, expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, ſacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas: & ſi funeſta pecunia templo.
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,

Si diuites ſportulam captent quid nō faciēt clientes qbus hinc ſuppeditatur res domeſtica.

Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſq; domi denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte,
Oſtendens uacuam, & clauſam pro coniuge ſellam.
Galla mea eſt, inquit, citius dimitte: moraris.

Triumphales ſtatuę erā i foro Auguſti, q̄s ipſe dedicauerat, inter quas eādē Criſpinus non ueritus ſit collocari homo libertinus.

Profer Galla caput, noli uexare, quieſcit.
Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum.
Sportula deinde forum, iuriſq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atq; Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt ueteres, laſſiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longiſſima cœnæ

Spes homini, caules miſeris, atq; ignis emendus,
Optima ſyluarum interea, pelagiq; uorabit
Rex horum, uacuisq; toris tantum ipſe iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit, ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc ſubitæ mortes, atq; inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas, eadem cupient, facientq; minores.
Omne in præcipiti uitium ſtetit, utere uelis,
Totos pande ſinus: dicas hic forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Penſilibus plumis, atq; illinc deſpiciat nos?
Cum ueniet contra, digito compeſce labellum,
Accuſator erit, qui uerbum dixerit, hic eſt.*
Securus licet Aeneam, Rutulumq; ferocem
Committas: nulli grauis eſt percuſſus Achilles:
Aut multum quæſitus Hylas, urnamq; ſecutus.
Enſe uelut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lachrimæ. tecum prius ergo uoluta

In uoracitatẽ & gulam Roma. q excluſis omnib⁹, uentri ſuo tantum indulgebant, & hoc immodice.

Hortatur ſeipſum poeta ad ſcribẽdum, cũ abunde ſuppetat materia, tã etſi nõ ſit ſecurũ libere loq. ne ſuplicio afficiat inſigni.

**al's, uerum.* Verba monitoris, indicantis periculum ne Coryceus aliquis deferat, tutius eſſe hiſtorias aut fabulas ſcribere quẽadmodum Virgi. & Homerus.

Hæc animæ ante tubas: gelatum ſerò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latina.

SATYRA II.

In eos qui impudenter aliorū uitam cēſebant, cum ipſi uitiis intercutibus maderēt.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & bacchanalia uiuunt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi inuenias, nam perfectiſſimus horum
Si quis Ariſtotelem ſimilem uel Pitacon emit,
Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas.
Frontis nulla fides: quis enim non uicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinædos.
Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ

Mariſca fici genus, & hulcus quod medici fungū uocant.

Promittunt atrocem animum: ſed podice leui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ.
Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; ſupercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius. hunc ego fatis

Tolerabilior apertè malus, q̄ hypocrita & ſeuerus.

Imputo, qui uultu morbum, inceſſuq; fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat ueniam. ſed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute loquuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor.
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

Culpa careat neceſſe eſt alieni uitii caſtigator.

Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?

Qualis. Domi

Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atq; ipſis Veneri Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.
Nónne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem ſubridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è celo cecidit Cato. ſed tamen unde
Hæc emis? hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. reſpice primum
Et ſcrutare uiros: faciunt hi plura. ſed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu,
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hiſpo ſubit iuuenes, & morbo pallet utroq;.
Nunquid nos agimus cauſſas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo ſtrepitu fora ueſtra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penolope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace. donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi uera ac manifeſta canentem

tianus Iuliam fratris filiam, quę marito nubſerat, corrupit reuocata lege Iulia.

Ironía

Lex Scatinía cõtra eos qui muliebria patiebãtur, quos peculiariter inſectatur poeta hac ſatyra.

Virorũ mollicies.

Hiſter Pacuuius, cuius alibi meminit, q libertũ hęredẽ reliquit, ob turpitudinem ab illo ſibi præſtitam.

Stoicidæ, quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alij, cum tu multitia ſumas

Maior eſt honeſtatis ratio in adultera ſi in publicũ p̃cederet, quam in te, qui eius rei cenſurã tibi aſſumis cũ ſis ipſe perditiſsimus.

Cretice? & hanc ueſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? eſt mœcha Labulla:
Damnetur ſi uis, etiam Carphinia, talem
Non ſumet damnata togam, ſed Iulius ardet,
Aeſtuo: nudus agas, minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, & illud
Montanum poſitis audiret uulgus aratris.
Quid non proclames, in corpore iudicis iſta
Si uideas? quæro an deceant multitia teſtem.
Acer, & indomitus, libertatisq; magiſter
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq; conſpecta liuorem ducit ab uua.
Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.

In ſacerdotes Mineruæ, quos in Albano Domitianus inſtituerat.

NEMO repente fuit turpiſsimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratêre deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet: ite profanæ
Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt orgia teda

Baptæ Eupolidis comœdia, in ſacra q̃ Cotyria dicebantur, in quibus peruigilabãt, non ſine flagitijs.

Cecropiam ſoliti baptæ laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pinguntq; trementes
Attollens oculos: uitreo bibit ille priapo,
Reticulumq; comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus ſcutulata, aut galbana raſa.
Et per Iunonem domini iurante miniſtro:
Ille tenet ſpeculum patici geſtamen Othonis.

Actoris Aurunci ſpolium, quo ſe ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq́; recenti
Hiſtoria, ſpeculum ciuilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis,
Bebriaci in campo ſpolium affectare palati,
Et preſſum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in Aſsyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia menſæ,
Hic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
Libertas, & crine ſenex phanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq́; magiſter.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More ſuperuacuam cultris abſcindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſiſtertia dotem
Cornicini, ſiue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ, dictum feliciter ingens.
Cœna ſedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres cenſore opus eſt, an aruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioraq́; monſtra putares.
Si mulier uitulum, uel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea ſumit
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus, ó pater urbis
Vnde nefas tantum latijs paſtoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atq́; opibus uir.
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris patri. uade ergo, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis, officium eras
Primo ſole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ cauſa officij? quid quæris? nubit amicus,

Actor Hemiſtichium Vergilianum ironice ſpeculũ, hominis fortiſſimi ſpoliũ uocans.

Recto ære, tubicen erat, inquit, aut certe comicen.

Salij Martis ſacerdotes ſoli ancile e Cœlo delapſum ferebant & pertractabant.

Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,

Pœna matrimõij fœde cõtracti, ut nunquam pariant nuptæ.

Fient iſta palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget, ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pixide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas præbere luperco.

Fuſcina, ludus gladiatorius, in quo Retiarius fuſcina & reti utebatur.

Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitq́ fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisq́ minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium ſpectantibus, his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit,

Si, inquit, crederet eſſe inferos is cui iuſſu tot millia trucidãtur, nõ exhiberet gladiatores, cũ tanta carnificina, ſed certe crederet, ſi ſaperet.

Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,
Et contum, & ſtygio ranas in gurgite nigras,
Atq́ una tranſire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manesq́ Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum tedis, & ſi foret humida laurus.
Illuc heu miſeri traducimur, arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus

Zalates obſes Armenius contagione morũ corruptus turpe obſequium tribuno præſtitit.

Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe tribuno.
Aſpice quid faciant commercia, uenerat obſes.
Hic fiunt homines. nam ſi mora longior urbem,
Indulſit pueris, non unquam deerit amator.
Mittentur bracæ, cultelli, fræna, flagellum.

Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

Quanuis digreſſu ueteris confuſus amici,
Laudo tamen uacuis quòd ſedem figere Cumis
Deſtinet,atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum eſt,& gratum littus,amœni
Seceſſus,ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miſerum,& tam ſolum uidimus,ut non
Deterius credas horrere incendia,lapſus
Tectorum aſsiduos,ac mille pericula ſæuæ
Vrbis,& Auguſto recitantes menſe poetas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad ueteres arcus,madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus,& delubra locantur
Iudæis,quorum cophinus,fœnumq; ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor,& eiectis mendicat ſylua camœnis.
In uallem Aegeriæ deſcendimus,& ſpeluncas
Diſsimiles ueris.quanto præſtantius eſſet
Numen aquæ,uiridi ſi margine clauderet undas
Herba,nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit,honeſtis
Nullus in urbe locus,nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt,here quàm fuit,atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquis,proponimus illuc
Ire,fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
Dum noua canicies,dum prima,& recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lachesi quod torqueat,& pedibus me
Porto meis,nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patria.uiuant Arturius iſtic,
Et Catulus,maneant qui nigrum in candida uertunt,
Queis facile eſt ædem conducere,flumina,portus,

Oſtendit in urbe bonis uiris locum nō eē, atque ob id ſe gratulari Vmbritio auſpici q̄ cumas migret, quanuis doleat amicū diſcedere

Lucus Aegeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia,q etiā a mendicis Iudęis exigebāt, & quidem cū in ſyluis agerent.

Vbi Dæd. Cumis,cū ex Creta euolaſſet.

Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et præbere caput domina uenale ſub baſta.

Citharœdi & tubicines eo prouehunt ut non ſolū ludos gladiatorios poſint exhibere, ſed quē uis etiam impune trucidēt.

Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc ædunt, & uerſo pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuerſi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.

Quid Romæ agendū ſit, qui in pretio uelit haberi.

Quid Romæ faciam? Mentiri neſcio, librum
Si malus, eſt nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro, funus promittere patris
Nec, uolo, nec poſſum: ranarum uiſcera nunquam
Inſpexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo miniſtro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius? & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſemperq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.

Periculoſa res magnorum ſecreta noſcere.

Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum,
Vt ſomno careas, ponendaq; præmia ſumas.
Triſtis, & à magno ſemper timearis amico.

Soli aſſentatores et nebulones ſunt ī pretio, cuiuſmodi ſunt Græculi & Barbari quidam.

Quæ nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipue fugiam properabo fateri,
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre Quirites
Græcam urbem, quamuis quota portio fæcis Achææ.
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad circum iuſſas proſtare puellas.
Ite quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.

Ruſticus ille tuus ſumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,

Alabãda urbs Cariæ feliciſſima atque ob id uoluptatibus deditiſsima.

Eſquilias, dictumq́ʒ petunt à uimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominiq́ʒ futuri,
Ingenium uelox, audacia perdita, ſermo
Promptus, & Iſæo torrentior: ede quid illum
Eſſe putes? quemuis hominem ſecum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, Aliptes,
Augur, ſchœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus eſuriens, in cœlum iuſſeris, ibit.
Ad ſummam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui ſumpſit pennas, medijs ſed natus Athenis.

Quiduis pollicentur illi, etiã ſe in cœlũ uolaturos ſi opus ſit, quemadmodum Dędalus.

Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq́ʒ toro meliore recumbet
Aductus Romam, quo pruna, & coctona uento?
Vſqueadeo nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum
Hauſit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quod adulandi gens prudentiſsima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,

Gręcorũ fœda adulatio.

Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.

Eorundẽ actio

Hæc eadem licet & nobis laudare: ſed illis
Creditur, an melior cum Thaida ſuſtinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipſa uidetur,
Non perſona loqui, uacua & plana omnia dicas
Infra uentriculum, & tenui diſtantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda eſt: rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, ſi lachrymas aſpexit amici.

Antio Stratocles & Demetri˚ actores comœdiarũ periſsimi, querũ meminit Quitilian˚ l.b xj. circa finem.

Nec dolet igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromydem: ſi dixeris æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper & omni
Nocte, dieq́ʒ poteſt alienum ſumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.

Eorundem libido.

Præterea ſanctum nihil eſt, & ab inguine tutum,
Non matrona loris, non filia uirgo, neque ipſe
Sponſus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum ſi nihil eſt, aulam reſupinat amici.
Scire uolunt ſecreta domus, atq́ʒ inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atq́ʒ audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,

P. Aegnatius pecunia corruptus Soranum Baream falſo teſtimonio oppreſsit: autor Tacitus in Nerone.

Diſcipulumq́ʒ ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
Solus habet, nam cum facilem ſtillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæq́ʒ ueneno,
Limine ſummoueor, perierunt tempora longi

Pauperis obſequium inutile in diuites, cum ipſe magiſtratus officijs præueniat & ſalutationibus, maxime autē uetulas orbas & ſenes.

Seruitij: nuſquam minor eſt iactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis:
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet.
Diuitis hic ſerui eludit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt ſemel, atq́ʒ iterum ſuper illam palpitet: at tu
Cum tibi ueſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere ſella.

De

Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit hoſpes
Numinis Idæi: procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet
Quæſtio, quot paſcit ſeruos, quot poſsidet agri
Iugera, quàm multa, magnaq́ue paropſide cœnat.
QVANTVM *quiſq́ue ſua nummorum ſeruat in arca,*
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atq́ue deos, dijs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam præbet cauſasq́ue iocorum
Omnibus hic idem, ſi fœda, & ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & rupta calceus alter
Pelle patet, uel ſi conſuto uulnere craſſum,
Atq́ue recens linum oſtendit non una cicatrix.
NIL HABET *infelix paupertas durius in ſe,*
Quàm quòd ridiculos homines facit: exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de puluino ſurgat equeſtri,
Cuius res legi non ſufficit, & ſedeant hic
Lenonum pueri quocunq́ue in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq́ue laniſtæ.
Sic libitum uano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atq́ue puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
HAVD *facile emergunt, quorum uirtutibus obſtat*
Res anguſta domi: ſed Romæ durior illis
Conatus, magno hoſpitium miſerabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus ſubito ad Marſos, menſamq́ue Sabellam,
Contentusq́ue illic ueneto, duroq́ue cucullo.
Pars magna Italiæ eſt (ſi uerum admittimus) in qua

Hoſp. Naſica qui Rheam e Phrygia delatã excepit hoſpitio.
Et qui ſeru. L. Metellus Pontifex, ubi ui flammę uiſum amiſit.

Pauper ſi per oĩa ſacra deieret, peierare creditur.

Notat Domitianum qui reuocarat legem Othõis Trib. plebis iã abolitam, ne ĩ quatuordecim gradibus ſpectaret, cui non eẽt cẽſus equeſtris

Transl. Curiũ Dẽta. itelligit, q deuictis Samnitib⁹ et Sabinis continentiſsime uixit.

Nemo togam ſumit niſi mortuus,ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſi quando theatro
Maieſtas:tandemq́; redit ad pulpita notum
Exodium,cum perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans

Simplicitas in ſpectaculis mu nicipalium.

Aequales habitus illic,ſimilemq́; uidebis
Orcheſtram,& populum,clari uelamen honoris,
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
Hic ultra uires habitus nitor,hic aliquid plus,
Quàm ſatis eſt,interdum aliena ſumitur arca,
Commune id uitium eſt:hic uiuimus ambitioſa
Paupertate omnes:quid te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio:quid das,ut Coſſum aliquando ſalutes?
Vt te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam,crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus:accipe,& illud
Fermentum tibi habe,præſtant tributa clientes.

Tutius extra urbem uiuere.

Cogimur & cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet,aut timuit gelida Præneſte ruinam?
Aut poſitis nemoroſa inter iuga Volſinijs,aut
Simplicibus Gabijs,aut proni Tyburis arce?

Tibicen pro fulcimento.

Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui:nam ſi labentibus obſtat
Villicus,& ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.

Vcalegon uici nus alludẽs ad illud Vergilij: Iã proximꝰ ar det Vcalegõ.

Viuendum eſt illic,ubi nulla incendia,nulli
Nocte metus:iam poſcit aquam,iam friuola transfert
Vcalegon,tabulata tibi iam tertia fumant.
Tu neſcis:nam ſi gradibus trepidatur ab imis,
Vltimus ardebit,quem tegula ſola tuetur
A pluuia,molles ubi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor,urceoli ſex
Ornamentum abaci,necnon & paruulus infra
Cantharus,& recubans ſub eodem marmore Chiron,
Iamq́; uetus Græcos ſeruabat ciſta libellos,

Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & fruſtra rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectóq; iuuabit.

Codrus. poeta q ſupra Theſeida recitabat homo extremę paupertatis.

Si magna Aſtyrij cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt uadimonia prætor:
Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impenſas, hic nuda, & candida ſigna,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
Phecaſianorum uetera ornamenta deorum.

Aſtyrij, alij Arturij legunt, cuius ſupra meminit ut ſcelerati, qui nigrũ in candida uertat.

Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modum argenti: meliora, ac plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, & merito iam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes auelli Circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur:
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteuſq; breuis, nec reſte mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.

Fabrateria & Fruſinum, oppida Campaniæ, in uia Latina, Strabo li. 3.

Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,
Vnde epulum poſsis centum dare Pythagoreis,
Eſt aliquid quocunq; loco, quocunq; receſſu,
Vnius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando, ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho: nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.

Incommoda pauperum ex inſomnijs.

Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis conuicia mandræ
Eripiunt ſomnum * *Druſo, uitulíſq; marinis.*
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues, & ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, uel dormiet intus,

* *al. Vrſo.*

Nanq; facit ſomnum clauſa lectica feneſtra,

Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmatiæ uicina regione.

Ante tamen ueniet: nobis properantibus obſtat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur, ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undiq; magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Non' ne uides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum conuiuæ, ſequitur ſua quenq; culina.
Corbulo uix ferret tot uaſa ingentia, tot res

Corbulo uir ualidiſsim⁹, tē pore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.

Impoſitas capiti, quas recto uertice portat
Seruulus infelix: & curſu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ modo, longa coruſcat
Sarraco ueniente abies, atque altera pinum
Plauſtra uehunt, nutant alte, populoq; minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, & euerſum fudit ſuper agmina montem,

Imitatur Horatium, qui fere ijſdem uerbis d̄ſcripſit urbis tumultus.

Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ: domus interea ſecura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, & ſonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uariè properantur: at ille
Iam ſedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum

πορθμέα, portitorē: ut Maro appellat Charontē, qui animas transfretat.

Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diuerſa pericula noctis,
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa, & curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem, poſſis ignauus haberi,
Et ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
Inteſtatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte feneſtræ.
Ergo optes, uotumq; feras miſerabile tecum,

Vt ſint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus,
Ergo non aliter poterit dormire: quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed quamuis improbus annis,
Atq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet, & comitum longiſsimus ordo:
Multum præterea flammarum, atq; ænea lampa.
Me, quem Luna ſolet deducere, uel breue lumen
Candelæ cuius diſpenſo, & tempero filum,
Contemnit: miſeræ cognoſce præmia rixæ,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego uapulo tantum.
Stat contra, ſtariq; iubet, parere neceſſe eſt:
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, & idem
Fortior: unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius conche tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi conſiſtas, in qua te, quæro proſeucha.
Dicere ſi tentes aliquid, taciturúe recedas,
Tantundem eſt: feriunt pariter: uadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc eſt,
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hoc tantum metuas, nam qui ſpoliet te,
Non deerit, clauſis domibus poſtquam omnis ubiq;
Fixa catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutæ cuſtode tenentur
Et Pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & ſarcula deſint.

Improbitas iuuentutis, q̃ nõ poſsit dormire, niſi quẽpiã pulſauerit.

Contentionis initium.

Conchis faba elixa cum cor nice.

προσευχή oratio hic locus ubi mendici ſtipem efflagitant.

Furta & latrocinia committi in media urbe, quibus tota fere ſcatet.

Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula, quæ quondam ſub regibus, atq; tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures ſubnectere cauſſas,
Sed iumenta uocant, & ſol inclinat, eundum eſt.
Nam mihi commota iamdudum mulio uirga
Innuit: ergo Vale noſtri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, ueſtramq; Dianam
Conuelle à Cumis, ſatyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

Iuuenalis patria Aquinum oppidum ĩ uia Latina quę ẽ ĩ Cãpania, autor Strabo. lib. 5.

SATYRA IIII.

In Criſpinum Aegyptiũ, flagitijs coopertum, & uentris mancipiũ inuehitur, atq; per occaſionem in Domitiani crudelitatẽ & luxum.

ECce iterum Criſpinus, & eſt mihi ſæpe uocandus
Ad partes, monſtrum nulla uirtute redemptum
A uitijs, æger, ſolaq; libidine fortis,
Delitias uiduæ tantum aſpernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Inceſtus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram ſubitura ſacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si feciſſet idem, caderet ſub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Tityo, Scioq; decebat
Criſpinum: quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine perſona eſt? mullum ſex millibus emit
Aequantem ſanè paribus ſeſtertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Conſilium laudo artificis ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio ulterior magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ uehitur clauſo latis ſpecularibus antro.

Nil tale expectes, emit ſibi, multa uidemus,
Quæ miſer & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Criſpine papyro,
Hoc pretium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quàm piſcis emi, prouincia tanti
Vendit agros, ſed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem? cùm tot ſeſtertia partem
Exiguam, & modicæ ſumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret ſcurra palati,
Iam princeps equitum, magna qui uoce ſolebat,
Vendere municipes fracta de merce ſiluros?
Incipe Calliope, licet hic conſidere, non eſt
Cantandum, res uera agitur, narrate puellæ
Pierides, proſit mihi uos dixiſſe puellas.
Cum iam ſemianimum laceraret Flauius orbem,
Vltimus, & caluo ſeruiret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica ſuſtinet Ancon,
Impleuitq; ſinus, neq; enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hoſtia ponti
Deſidia tardos, & longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbæ, liniq; magiſter
Pontifici ſummo: quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cùm plena & littora multo
Delatore forent, diſpenſi protinus algæ
Inquiſitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piſcem,
Depaſtumq; diu uiuaria Cæſaris, inde
Elapſum Veterem ad dominum debere reuerti,
Si quid Palphurio, ſi credimus Armillato,
Quicquid conſpicuum, pulchrumq; ex æquore toto eſt,
Res fiſci eſt, ubicunq; natat: donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis.

Apicius oium nepotũ, ut ait Plinius, altiſsimus gurges.

Criſpinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.

Cũ imperaret Domitianus alter Nero, captus ẽ piſcis Anchõe miræ magnitudinis qui mox Cæſari fuit exhibit⁹.

Palphurius Sura delator acerrim⁹, cũ Armiliato, quorũ meminit Suetonius.

Autumno, iam quartanam ſperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædamq́ recentem
Seruabat, tamen hic properat, uelut urgeat Auſter,
Vtq́ lacus ſuperat, ubi quanquam diruta ſeruat
Ignem Troianum, & Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper,
Et ceßit, facili patuerunt cardine ualuæ,
Excluſi expectant admiſſa obſonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit

Atridem a crudelitate, ut Oreſtes, aut Nero, qui matrē ſuā occiderūt.

Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſeruatum conſume in ſecula rhombum;
Ipſe capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ: nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſsit, quum laudatur dijs æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura. uocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miſeræ, magnæq́ ſedebat
Pallor amicitiæ primus clamante Liburno,

Pegaſus iuris conſultus celeberrimus tēpore Veſpaſiani, Cæſaris.

Currite iam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo uillicus urbi.
An'ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atq́
Interpres legum ſanctiſsimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſtitia: uenit & Criſpi iucunda ſenectus,

Vibi' Criſpus uir facetiſsim' & itegerrim'.

Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populosq́ regenti
Quis comes utilior, ſi clade, & peſte ſub illa
Sæuitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?

Tyranni crudelitas.

Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.

Sic multas hyemes, atq; octogeſima uidit
Solſtitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiuſdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam ſæua maneret,
Et domini gladijs iam deſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero, quòd comminus urſos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator: quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.

Facilius impoſuit Brut⁹ Tarquinio ſtolido regi, quã hodie noſtris, ſi uiueret.

Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offenſæ ueteris reus, atq; tacendæ:
Et tamen improbior Satyram ſcribente cinædo.

Cinędo. Nerone qui maledicentiſſimũ carmen ſcripſit in Quintianum.

Montani quoq; uenter adeſt abdomine tardus,
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera, ſæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
Et qui uulturibus ſeruabat uiſcera Dacis
Fuſcus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,

Cornelius Fuſcus qui in Dacia periit. Catullus Meſſalinus cæcus, ſed peſtilentiſſimus ſycophanta.

Qui nunquam uiſæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conſpicuum noſtro quoq; tempore monſtrum,
Cæcus, adulator, dirusq;, à ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret baſia rhedæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit, nam plurima dixit
In læuum conuerſus: at illi dextra iacebat
Bellua: ſic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pægma, & pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento, ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes inquit, magni, clariq; triumphi,
Regem aliquem capies, aut de temone britanno

Excidet Arutragus, peregrina eſt bellua, cernis
Erectas in terga ſudes: hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quid nam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc Montanus ait, teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ ſubitusq; Prometheus.
Argillam, atq; rotam citius properate: ſed ex hoc
Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna uiro ſententia: nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem, noctesq; Neronis
Iam medias, aliamq; famem cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit uſus edendi
Tempeſtate mea, Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupino'ue edita fundo
Oſtrea callebat primo deprehendere morſu.
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, toruisq; Sicambris
Dicturus, tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſæuitiæ, claras quibus abſtulit urbi,
Illuſtresq; animas impune, & uindice nullo:
Sed periit poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

Curtius montanus uentricoſus, & abdomini ſeruiens, propterea ait, eum ſe dignā ſententiam dixiſſe.

Rutupinum oppidum Britāniæ maritimū, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Domitianus poſtquā cœpit ſæuire in plebē ſtatim periit.

SATYRA V.

Ad Trebium amicum quem monet, ut a uita paraſitica ſe ſubducat. cum

SI te propoſiti nondum pudet, atq; eadem eſt mens,
Vt bona ſumma putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet,

Quamuis iurato metuam tibi credere Teſti.
Ventre nihil noui frugalius,hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta,quod inani ſufficit aluo.
Nulla crepido uacat? nuſquam pons,& tegetis pars
Dimidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames? cum poßis honeſtius illic
Et tremere,& ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco,quod tu diſcumbere iuſſus
Mercedem ſolidam ueterum capis officiorum,
Fructus amicitiæ magnæ cibus,imputat hunc rex,
Et quamuis rarum,tamen imputat:ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vna ſimus ait,uotorum ſumma,quid ultra
Quæris?habet Trebius propter quod rumpere ſomnum
Debeat,& ligulas dimittere ſollicitus,ne
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs,aut illo tempore,quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca bootæ.
Qualis cœna tamen?uinum quod ſuccida nolit
Lana pati,de conuiua Corybanta uidebis,
Iurgia proludunt,ſed mox & pocula torques
Saucius,& rubra deterges uulnera mappa,
Inter uos quoties,libertorumq́ cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagœna.
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamq́ tenet bellis ſocialibus uuam
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico,
Cras bibet Albanis aliquid de montibus,aut de
Setinis,cuius patriam,titulumq́ ſenectus
Deleuit multa ueteris fuligine teſtæ,
Quale coronati Thraſea,Heluidiusq́ bibebant
Brutorum,& Caßij natalibus,ipſe capaces
Heliadum cruſtas,& inæquales beryllos.
Virro tenet phialas,tibi non committitur aurum.

ob multa alia, tū maxime ob contumeliā & auaritiam diuitum.

Conuiuator putat ſe tecū belle agere, ſi ſemel te donauit una cœna.

Sarraca genus uehiculi, cuius alibi meminit.

Cap.conſ.Opimianū uinū intelligit,quę ſeruarū eſt in multa ſecula.

Thraſea & Heluidius duo libertatis amatores.

Bruti, & Caſſij natales celebrabant.

Iuue prę. Aeneas q in gladij capulo gēmas ferebat nō poculis, 4. Aeneid.

Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, ungueſq́; obſeruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaſpis,
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.

Decocta, aqua niue refrigerata.

Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem uaſorum quattuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulfura uitro.
Si ſtomachus domini feruet uinoq́; ciboq́;,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar.

Neronis iuuentum.

Vos aliam potatis aquam, ubi pocula curſor
Getûlus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuoſæ ueheris dum per monumenta Latinæ,

Flos Aſiæ, pincerna formoſiſſimus ex Aſia, & idem pretioſiſſimus.

Flos Aſiæ ante ipſum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita ſit, tu Getûlum Ganymedem
Reſpice, cum ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas

Seruorum arrogantia.

Digna ſupercilio: quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adeſt caldæ, gelidæq́; miniſter?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq́; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quæq́; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem?
Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta farinæ,

Genuinus dēs dictus quod a genis pendeat autōr Feſtus.

Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.
Sed tener & niueus, mollíq́; ſiligine factus
Seruatur domino, dextram cohibere memento.
Salua ſit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic qui ponere cogat.
Vix tu conſuetis audax conuiua caniſtris

Impleri, paniſq; tui noviſſe colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Coniuge per montem aduerſum, gelidaſq; cucurri
Aeſquilias, fremeret ſæua cum grandine uernus
Iuppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.
Aſpice quàm longo diſtendat pectore lancem
Quæ fertur domino ſquilla, & quibus undiq; ſepta
Aſparagis, qua deſpiciat conuiuia cauda,
Cum uenit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cœna patella,
Ipſe uenafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim ueſtris datur alueolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubuexit acuta,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris.
Mullus erit domino, quem miſit Corſica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima, nec patitur tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia, ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima uenit
Gurgite de Siculo, nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina carybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tyberinus, & ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipſi pauca uelim, facilem ſi præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat

Scilicet ironice fer uſurpat, ut hic, & Terent. Hoc populus curat ſcilicet.

Diuiti ſquilla lautiſſimus piſcis apponitur, clienti uero gãmarus uilliſſimus.

Boccar rex fuit Mauritaniæ ubi oleũ adeo tetri eſt odoris ut ſerpentes id non ferant.

Lenas, quiuis auarus captator, & aurelia orba, & opulẽta anus.

Lupus in Tybri natus, ſtercore paſtus, & inſulſus pauperi obtruditur.

Petimus bone uir, nō ut ſis alter Seneca aut Piſo uiri liberaliſſimi ſed tā tum ut æqualiter cū cõuiuis bibas, & edas.

Largiri, nãq; & titulis, & faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria: ſolum
Poſcimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, & eſto.
Eſto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & ſi aui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O' Lybie, diſiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia, nec minimo ſane diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur,
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, ſi quid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina, quando propinat
Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula. quis ueſtrum temerarius uſq; adeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dijs
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus, ô nummi uobis hunc præſtat honorem,
Vos eſtis fratres, dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo
Iucundum, & charum ſterilis facit uxor amicum:
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat, ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri minimasq; nuces, aſſemq; rogatum

χειρονομοῦντα Græce uſurpauit alibi χειρονόμον qui manib' & corpore geſticulatur

Tria nomina hoc eſt, ſis nobilis, quã quã alij aliter interpretētur. Politianus miſc. cap. 31

Si ditatus es facile inuenies cultores, & obſeruatores maxie autē ſi ſine liberis.

Ad menſam, quoties paraſitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino,ſed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris,poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi,& reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari,quorum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Aphris.
Tu ſcabie fruere mali,quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma,& galea,metuensq́ flagelli
Diſcit ab hirſuta iaculum torquere capella.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit,ut doleas:nam quæ comœdia?mimus
Quis melior plorante gula?ergo omnia fiunt
Si neſcis,ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris,preſſoq́ diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo,& regis conuiua uideris,
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ:
Nec male coniectat:quis enim tam nudus,ut illum
Bis ferat Hetruſcum puero ſi contigit aurum?
Vel nodus tantum,& ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit:ecce dabit iam
Semeſum leporem,atq́ aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam ueniet minor altilis,inde parato,
Intactoq́ omnes,& ſtricto pane tacetis:
Ille ſapit,qui te ſic utitur,omnia ferre
Si potes,& debes,pulſandum uertice raſo
Præbebis quandoq́ caput,nec dura timebis
Flagra pati,his epulis,& tali dignus amico.

Claudius boleto ab Agrippina uxore medicato extinctus eſt.

Sor. Aphr. hortis Heſperid.

Cõtumeliæ diuitum in pauperes, ex quorum dolore capiunt uoluptatem.

Quis ferat talem inſolentiã niſi plane ſeruus,certe dum ob uẽtrem ſeruis petenti liber non es.

SATYRA VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris,uiſamq́ diu,cum frigida paruas
Præberet ſpelunca domos,ignemq́,laremq́,

Vrſidium mouet ne facile patiatur ſe matrimonio alligari,

eius incommoda ob oculos ponẽs, & miro ſtomacho muliterũ mores, & uitia inſectaſ.

Et pecus, & dominos communi clauderet umbra.
Syluestrem montana torum cum ſterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compoſitiq; luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ ueteris ueſtigia forſan,
Aut aliqua extiterant, & ſub Ioue, ſed Ioue nondum
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receſſit
Hac comite, atq; duæ pariter fugère ſorores.
Antiquum, & uetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere, atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & ſponſalia noſtra
Tempeſtate paras, iamq; à tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras, uxorem Poſtume ducis?
Dic qua Tiſiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus ullam?
Cum pateant altæ caligantesq; feneſtræ?
Cum tibi uicinum ſe præbeat æmilius pons?
Aut ſi de multis nullùs placet exitus, illud
Non'ne putas melius, quod tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles.
Sed placet Vrſidio lex Iulia, tollere dulcem

Grçce, hoc eſt cũ ſynceſ inter ſe uiuerent nec eſſet opus iure iurando ut poſtea. Aſtrça quç teſte Heſiodo, cum pudictia ĩ cœlũ euolauit offenſa hominum moribus.

Quiduis ageres potius quã duceres uxorem qua cõmodius poſſes carere.

Cogita

Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mullorumq́ꝫ iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur ulla
Vrſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini.
Quid? quod & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur, ô medici mediam pertundite uenam.
Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula, necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir ſufficit, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis: uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Iuppiter & Mars.
Porticibus ne tibi monſtratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodq́ꝫ inde excerpere poſſis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo
Tuccia ueſicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, ſubitum & miſerabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ quoties aulæa recondita ceſſant,
Et uacuo clauſoq́ꝫ ſonant fora ſola theatro,
Atq; à plebeis longe Megaleſia, triſtes
Perſonam thyrſumq́ꝫ tenent, & ſubligar Acci
Vrbicus exodio riſum mouet Attellanæ
Geſtibus Autonoes, hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula, ſunt quæ

Lex Iulia, quę cauet, ut adulteri depręhẽſi dẽt pœnas.

Petit, ꝗ cum timeret delatores illis uxorẽ ſub mittebat.

Theſmophoria agebantur ... ſobrias & caſtas fœminas.

Iupit & Mars adulteri inſignes ut ſcribũt poetæ.

Megaleſia, ludi Circenſes in honorẽ magnę matris deũ dedicati.

Chryſogonum cantare uetent, Hiſpulla tragœdo
Gaudet: an expectas, ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambroſiusq́ choraules:
Longa per anguſtos figamus pulpita uicos:
Ornentur poſtes, & grandi ianua lauro,
Vt teſtudineo tibi Lentule conopeo.
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta ſenatori comitata eſt Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum famoſaq́ mœnia Lagi,
Prodigia, & mores urbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atq́ ſororis,
Nil patriæ indulſit, plorantesq́ improba natos,
Vtq́ magis ſtupeas ludos, Paridemq́ reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq́ paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contempſit pelagus, famam contempſerat olim,
Cuius apud molles minima eſt iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateq́ ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quamuis
Mutandum toties eſſet mare: iuſta pericli
Si ratio eſt, & honeſta, timent, pauidoq́ gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis.
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum eſt conſcendere nauim.
Tunc ſentina grauis, tunc ſummus uertitur aer.
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho ualet, illa maritum
Conuomit, hæc inter nautas, & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta iuuenta eſt
Hippia? quid uidit propter quod Ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & ſecto requiem ſperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, ſicut
Attritus galea, mediisq́ in naribus ingens

Quintilianus quis doctus & probus uir, ut alibi pro diſer to.

Senat. Veientonis uxor, relicto marito ſecuta eſt gladiatorē in Aegyptum.

Mulierū in cœpto facinorē cōſtantia.

Ludia, ut ſup̄ ludiū dixerat ſcenicū aut gladiatorē, Sergiū nimirū quem erat ſequuta.

Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli:
Sed gladiator erat, facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæq́; hoc prætulit illa ſorori, Hyacinth. ſuaues & delicatos, ut Hyacinthus Apollinis amaſius.
Atq́; uiro: ferrum eſt, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude cœpiſſet Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
Reſpice riuales diuorum, Claudius audi Meſſalinæ Claudij uxoris impudicitia.
Quæ tulerit: dormire uirum cum ſenſerat uxor,
Auſa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix auguſta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una,
Et nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atq́; ſuam: tunc nuda papillis
Conſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditq́; tuum generoſe Britannice Ventrem. Britannicus, q́ etiã Germanicus eſt dictus, a Nerone ueneno ſublatus.
Excepit blanda intrantes, atq́; æra popoſcit,
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas
Triſtis abit, ſed quod potuit, tamen ultima cellam
Clauſit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ,
Et laſſata uiris nondum ſatiata receſſit,
Obſcurisq́; genis turpis, fumoq́; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq́; loquar, coctumq́; uenenum,
Priuignoq́; datum. faciunt grauiora coactæ
Imperio ſexus, minimumq́; libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia teſte marito? Mariti laudãt uxores non ob probitatẽ, ſed pp dotem.
Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote ſagittæ.
Libertas emitur: coràm licet innuat, atq́;
Reſcribat, uidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet? Nonnullas magis ob uenuſtatẽ quã pudicitiam amari.
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,

Fiant obſcuri dentes, oculiꝗ́ minores,
Collige ſarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & ſæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, ſicco uenit altera naſo.
Interea calet, & regnat, poſcitꝗ́ maritum
Paſtores, & ouem canuſinam, ulmosꝗ́ falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergaſtula tota,
Quodꝗ́ domi non eſt: & habet uicinus, ematur.
Menſe quidem brumæ, cum iam mercator Iaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur Cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, & Berenices
In digito factus pretioſior, hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et uetus indulget ſenibus clementia porcis,
Nulla'ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formoſa, decens, diues, fœcunda, uetuſtos
Porticibus diſponat auos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris, nigroꝗ́ ſimillima cygno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis uirtutibus affers
Grande ſupercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumꝗ́ Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæan, & tu depone ſagittas,
Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem
Amphion clamat, ſed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipſumꝗ́ parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atꝗ́ eadem ſcrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari ſummiꝗ́ uoluptas

Vxorũ importunitas & ingluuies.

Agrippa Iudæorum rex poſt mortem Herodis cui nupſerat Bernice ſoror, ſuſpectus fuit de inceſtu cũ illa admiſſo.

Felicium ſuperbia.

Niobe amphionis Thebani, uxor ob ὀυτεκνίαν elata, ſe Latonę prætu-

Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloes, quàm mellis habet: quis deditus autem
Vſqueadeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert
Horreat: inq; dies ſeptenis oderit horis?
Quædam parua quidem, ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quod ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quæ de Thuſca Græcula facta eſt?
De Sulmónenſi mera Cecropis, omnia Græce,
Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta, quid ultra?
Concumbunt Græce: dones tamen iſta puellis:
Tu'ne etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græce: non eſt hic ſermo pudicus
In uetula, quoties laſciuum interuenit illud
Ζωὴ κὰι ψυχὴ modo ſub lodice relictis
Vteris in turba: quod enim non excitat inguen
Vox blanda, & nequam? digitos habet: ut tamen omnes
Subſidant pennæ, dicas, hæc mollius Aemo
Quanquàm & Carpophoro, facies tua computat annos.
Si tibi legitimus pactam, iunctamq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Cauſa, nec eſt quare cœnam, & muſtatia perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxória, deditus uni
Eſt animus, ſubmitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amäntis,
Et ſpolijs: igitur longe minus utilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optandusq; maritus.
Nil unquam inuita donabis coniuge: uendes
Hac obſtante nihil: nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus

lit: q̃re poſtea pœnas dedit cæſis liberis et marito.

In affectatam mulierũ Græcitatem qua blãdicias ſuas exprimebant.

Nequam, laſciua & nullius frugi quod nihil queat.

Muſtacia genus panis i nuptijs conuiuis dabatur ſub finem officij.

Quo probior quiſq; eſt, hoc magis uxor eius ingenio uolet abuti, & ubique præeſſe ac ĩperare marito.

Iam ſenior, cuius barbam tua ianua uidit.
Teſtandi cum ſit lenonibus, atq; laniſtis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non unus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem ſeruo: meruit quo crimine ſeruus
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſeruus homo eſt? nil fecerit, eſto,
Subinde aliis nubit, & mox ad priſtinũ maritũ reuertitur.
Hoc uolo, ſic iubeo, ſit pro ratione uoluntas.
Imperat ergo uiro: ſed mox hæc regna relinquit,
Permutatq; domos, & flammea conterit, inde
Aduolat, & ſpreti repetit ueſtigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
Sic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna ſepulchri.
Socrus & uxoris artes ĩ miſerum maritum.
Deſperanda tibi ſalua concordia ſocru:
Illa docet ſpolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet miſſis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil ſimplex reſcribere: decipit illa
Cuſtodes, aut ære domat, tunc corpore ſano
Aduocat Archigenem, oneroſaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & ſecretus adulter
Impatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honeſtos,
Aut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem,
Manilia ſcortum quę Hoſtilium Mancinũ lapide percuſſit & per tribunos plebis abſoluta eſt.
Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem
Mouerit: accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſæ per ſe, formantq; libellos,
Principium, atq; locos Celſo dictare paratæ
Endromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Celſ. Cornelius Celſus orator & medicus cu
Quis neſcit? aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat aſſiduis ſudibus, ſcutoq; laceſſit,
Atq; omnes implet numeros digniſſima prorſus

Florali matrona tuba, niſi ſi quid in illo
Pectore plus agitat, ueræꝗ; paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à ſexu? uires amat, hæc tamen ipſa
Vir nollet fieri, nam quantula noſtra uoluptas?
Quale decus rerum ſi coniugis auctio fiat,
Baltheus, & manicæ, & criſtæ, cruriſꝗ; ſiniſtri
Dimidium tegmen, uel ſi diuerſa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella,
Hæc ſunt, quæ tenui ſudant in Cyclade, quarum
Delicias, & panniculus bombicinus urit.
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, quam denſo faſcia libro,
Et ride ſcaphium poſitis cum ſumitur armis.
Dicite uos neptes Lepidi, cæci'ue Metelli,
Gurgitis aut Fabij, quæ Ludia ſumpſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſyli?
Semper habet lites, alternaꝗ; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo:
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperꝗ; paratis
In ſtatione ſua, atꝗ; expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo? tu credis amorem,
Tu tibi tunc * eruca places, fletumꝗ; labellis
Exorbes, quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi Zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ.
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus: dic ipſa, olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum: nihil eſt audacius illis

ius extat liber de medicina.

Turpe eſt mulierem tractare arma omiſſis domeſticis officijs.

σκάφιον matella in q̃ mingunt fœminæ, autor Iuliꝰ Pollux.

Mulierum malitia.

Curruca ſegũt alij, ut ſit is q alienos liberos ꝑ ſuis educat.

Deprenſis, iram, atq; animos à crimine ſumunt.

Vnde morum corruptela, inqt, niſi ex diuturno otio & ſecunda fortuna.

Vnde hæc monſtra tamen, uel quo de fonte requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec uitijs contingi parua ſinebat
Tecta labor, ſomniq; breues, & uellere thuſco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, & ſtantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: ſæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinusq; libidinis, ex quo

Hiſtri & Sybaritę populi uoluptatibus addictiſſimi: unde ab his hiſtriones, ab illis Sybariticę delitię appellatę.

Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad Hiſtros
Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, & Miletos,
Atq; coronatum & petulans, madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſecula luxu
Diuitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.
Grandia quæ medijs iam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant unguenta falerno,

Tectum ebrijs ambulare uidetur, & lucernæ præ uertigine duplices apparent.

Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit menſa lucernis.
I nunc, & dubita qua ſorbeat aera ſanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ,
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,

σι'φωνις fiſtulę p. quas aqua fluit, a ſono quem uidētur, exprimere.

Effigiemq; deæ longis ſiphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teſte mouentur,
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuerſa
Coniugis urinam magnos uiſurus amicos.
Nota Bonæ ſecreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

μαινάδες bacchę, a furorē ſic dictę: oſtēdit autē ſacra Bonæ

Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus, quæ uox ſaltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.

Lenonum ancillas poſita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipſa Medullinæ frictum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Neſtoris hernia poſsit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tum fœmina ſimplex.
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas eſt, admitte uiros, dormitat adulter.
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo:
Si nihil eſt, ſeruis incurritur: abſtuleris ſpem
Seruorum, ueniet conductus aquarius: hic ſi
Quæritur, & deſunt homines, mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſummittat Aſello.
Atq; utinam ritus ueteres, & publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Nouerunt Mauri atq; Indi, quæ pſaltria penem
Maiorem, quàm ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius ſexus imitata figuram eſt.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum?
Et uaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici?
Pone ſeram: cohibe: ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes? cauta eſt, & ab illis incipit uxor.
Iamq; eadem ſummis pariter, minimisq; libido,
Nec melior, pedibus ſilicem quæ conterit atrum.
Quàm quæ longorum uehitur ceruice Syrorum.
Vt ſpectet ludos, conducit Ogulnia ueſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam, cui det mandata, puellam.

dex æque ſacrilega & flagitioſa, ac Bacchanalia ipſa,

Hernia morbꝰ qui Græcis κήλη & ἐντεροκήλη dicitur, autore Cornelio Celſo.

Anticatones, libri duo Cæſaris in Catonē Vticenſem, in cuiꝰ laudes ſcripſerat Cicero libellum.

Clodius ſumpta muliebri ueſte, Pompeiam Cæſaris uxorē in ſacris Bonæ deæ uiolauit.

Quædā ita ambitioſæ ſunt, ut cū ſint pauperes, tamē ſplendidæ uideri ue

BIBLIOTECA NAZ. ROMA ... EMANUELE

lis, neq; habēt rationē tenuitatis ſuę, ſed ita ſumptū faciunt, perinde ac ſi naſceretur illis pecunia.

Hæc tamen argenti ſupereſt quodcunq; paterni
Leuibus athletis, ac uaſa nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
Paupertatis habet: nec ſe metitur ad illum,
Quem dedit hæc, poſuitq; modum: tamen utile quid ſit
Proſpiciunt aliquando uiri, frigusq; famemq;:
Formica tandem quidam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum,
Ac uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
Non unquam reputant, quanti ſibi gaudia conſtent.

ἐυνοῦχοι, qui & ſpādones dicti ab eo quod cubiculis præſint.

Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, & deſperatio barbæ,
Et quod abortiuo non eſt opus, illa uoluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro,
Ergo expectatos, ac iuſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquàm cœperunt eſſe bilibres,

Tonſoris damno fiebant ſpadões, quia barbam non producunt.

Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus
Conſpicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiæ cuſtodem uitis, & horti
Prouocat à domina factus ſpado: dormiat ille
Cum domina: ſed tu iam durum Poſthume, iamq;
Tondendum eunucho Bromium committere noli.

Immodica earum uoluptas ex muſica.

Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus, organa ſemper
In manibus, denſi radiant teſtudine tota
Sardonyces: criſpo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit, hunc tenet, hoc ſe
Solatur, gratoq; indulget baſia plectro.

Quędā ex nobili familia Ianum rogabat, an Pollio citharœdus futur' eſſet uictor in certamine Capitolino

Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre & uino Ianum, Veſtamq; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid triſtibus erga

Filiolum q; fletit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictata q; uerba
Protulit (ut mos eſt) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæſo, dic antiquiſſime diuûm,
Reſpondes his Iane pater? magna ocia cœli.
Non eſt (ut uideo) non eſt, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare uolet, uaricoſus fiet aruſpex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
Audax, & cœtus poſſit quàm ferre uirorum:
Cum q; paludatis ducibus præſente marito
Ipſa loqui recta facie, ſtrictis q; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, ſecreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, & quo
Menſe, quibus uerbis concumbat quæ q;, modis quot
Inſtantem regi Armenio, Partho q; cometem
Prima uidet, famam, rumores q; illa recentes
Excipit ad portas, quoſdam facit iſſe Niphatem
In populos, magno q; illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare urbes, ſubſidere terras
Quocun q; in triuio, cuicun q; eſt obuia narrat.
Nec tamen id uitium magis intolerabile, quàm quòd
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata ſolet: nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni, fuſtes huc ocyus, inquit,
Afferte, at q; illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem: grauis occurſu, teterrima uultu
Balnea nocte ſubit: conchas, & caſtra moueri
Nocte iubet, magno gaudet ſudare tumultu,
Cum laſſata graui ceciderunt brachia maſſa,
Callidus, & criſtæ digitos impreſſit Aliptes,
Ac ſummum dominæ femur exclamare coegit.
Conuiuæ miſeri interea ſomno q; fame q;

Vati nimium diſtẽdo uenę in tumeſcũt, & in uarices conuertuntur.

Mulierum curioſitas & loquacitas.

Niphates Armeniæ fluuius, & mons eiuſdem nominis.

Etiam exorata ſæuit in ſupplices ob rem leuiculam.

Strepitus, & apparatus dũ lauant in balneis.

Vrgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum

Pedibus ſeruis, quibus apponebatur peſſimum uinum, quo uomitum prouocabant, ut eſſet maior edendi appetitus.

Oenophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo ſeſtarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luto ferit inteſtino.
Marmoribus riui properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam ſic tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, & uomit: ergo maritus
Nauſeat, atq; oculis bilem ſubſtringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cum diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium, periturae ignoſcit Eliſæ,

Inter pocula de poetis diſputat, ut Virgilium laudet, qui ita ſcite cauſas necis Didonis deſcripſerit, ut illi poſſit ignoſci, ſi ſibi mortem cōſciuit.

Committit uates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas
Pulſari: iam nemo tubas atq; æra fatiget,
Vna laboranti poterit ſuccurrere lunæ.
Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,

Vxor non nimium ſit erudita.

Cædere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum ſermone rotato
Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes.
Sed quædam ex libris & non intelligat: odi

Palęmō grammaticus arrogantiſſimus, q ſe poetarū arbitrum ex Virgilij uerſu dicebat Audiat hęc tantū, uel qui uenit ecce Palęmon.

Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
Seruata ſemper lege, & ratione loquendi,
Ignotoſq; mihi tenet antiquaria uerſus,
Nec curanda uiris opicæ caſtigat amicæ
Verba, ſolœciſmum liceat feciſſe marito.
Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.

Intolerabilius nil eſt, quàm fœmina diues.
Interea fœda aſpectu, ridendaq́; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, & hinc miſeri uiſcantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute: quando uideri
Vult formoſa domi: mœchis foliata parantur.
Emitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnoſci, atque illo lacte fouetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæq́; ſiliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Eſt operæpretium penitus cognoſcere toto
Quid faciant, agitentq́; die, ſi nocte maritus
Auerſus iacuit, perijt libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, tarde ueniſſe Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic ſcutica: ſunt quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atq́; obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ ueſtis conſiderat aurum,
Et cædens longi relegit tranſacta diurni,
Et cædit, donec laſsis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoq́; decentius optat
Ornari, & properat, iamq́; expectatur in hortis,
Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ.
Componit crinem laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix, nudisq́; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusq́; capilli.
Quid Pſecas admiſit? quæ nam eſt hic culpa puellæ,

Elēchos, uniones faſtigiata lōgitudine, ut ait Plinius.

Foliata, unguenta ex ſpicis nardi ac folijs pretioſiſſima.

Offas, fruſta panis: macerati cū lacte aſinino, ad tollendas rugas.

Annua, ſtipendium aut uictum unius anni, qua uoce Suetoniꝰ ĩ Tyberio uſus eſt.

Sicula aula q̃ tyrannos ſemper aluit.

Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera læuum

Ψεκὰς ſtilla, & ancillæ nomē apud Ouidium, e Dianę miniſtris una.

Extendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quæ ceſſat acu, ſententia prima
Huius erit, poſt hanc ætate, atq; arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ, tanti eſt quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum

Andromachē, quę procera a poetis fingit.

Aedificat caput, Andromachen à fronte uidebis,
Poſt minor eſt: aliam credas, cedo, ſi breue parui
Sortita eſt lateris ſpatium, breuiorq; uidetur
Virgine pygmæa nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta conſurgit ad oſcula planta.

Mariti ne meminit, quidem, niſi ut ei⁹ amicos odio proſequatur.

Nulla uiri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum, uiuit tanquam uicina marito,
Hoc ſolo propior, quòd amicos coniugis odit,
Et ſeruos, grauis eſt rationibus: ecce furentis
Bellonæ, matriſq; deûm chorus intrat, & ingens

Ingens ſemiuir, āt iſtes quē alij reuerentur ſacerdotes: notat aūt mulierū ſuperſtitionem.

Semiuir obſcœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta ſecuit genitalia teſta,
Iampridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & phrygia ueſtitur bucca Tiara.
Grande ſonat, metuiq; iubet Septembris, & Auſtri
Aduentum, niſi ſe centum luſtrauerit ouis,
Et xerampelinas ueteres donauerit ipſi,

ξηραμπελίναι, ueſtes atri coloris. alij ξυλαμπελίνας legūt, lini eni genus xylon.

Vt quicquid ſubiti, & magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & totum ſemel expiet annum.
Hybernum fracta glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipſis
Verticibus timidum caput abluet, inde ſuperbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, ſi candida iuſſerit Iô,
Ibit ad Aegypti finem, calidaſq; petitas
A Meroe portabit aquas, ut ſpargat in æde
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ouili.

Credit enim ipſius dominæ ſe uoce moneri.
En animam,& mentem,cum qua dij nocte loquuntur.
Ergo hic præcipuum ſummumq́; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus,& grege caluo
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit ueniam,quoties non abſtinet uxor
Concubitu,ſacris,obſeruandisq́; diebus,
Magnaq́; debetur uiolato pœna caduceo.
Et mouiſſe caput uiſa eſt argentea ſerpens
Illius lachrymis,meditataq́; murmura præſtant,
Vt ueniam culpæ non abnuat,anſere magno
Scilicet,& tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum,cophino,fœnoq́; relicto,
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum,& magna ſacerdos
Arboris,ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum,ſed parcius ære minuto.
Qualiacunq́; uoles Iudæi ſomnia uendunt.
Spondet amatorem tenerum,uel diuitis orbi
Teſtamentum ingens,calidæ pulmone columbæ
Tractato,Armenius,uel Commagenus aruſpex,
Pectora pullorum rimatur,& exta catelli,
Interdum & pueri,faciet quod deferat ipſe.
Chaldæis ſed maior erit fiducia:quidquid
*Dixerit aſtrologus,credent à * fronte relatum*
Hammonis,quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum,qui ſæpius exul,
Cuius amicitia,conducendaq́; tabella
Magnus ciuis obit,& formidatus Othoni.
Inde fides arti,ſonuit ſi dextera ferro,
Læuaq́; ſi longo caſtrorum in carcere manſit,
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit,cui uix in Cyclada mitti
Contigit,& parua tandem caruiſſe Seripho.

Templum Iſidis in campo Martio.

Anubis, ſacerdos Iſidis: fuit autem Oſiridis fili⁹, ab Aegyptijs pro deo cultus. πόπανον ait Suidas, placēta tenuis & iucunda.

Iudæorum impoſtura

Habent quidē,inquit,fides Armenijs uatibus,ſed maior Chaldæis.

**al.fonte*

Maior itē ſceleratiſsimo cuiq́, cuiuſmodi fuit Seleucus aſtrologus, cuius cōſilio Galba imperator ab Othone iugulatus eſt.

Nõnullę in parentũ mortem inquirunt, non ſolum maritorum cum morbo laborãt ancipiti.

Conſulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos, an ſit uicturus adulter
Poſt ipſam, quid enim maius dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat quid ſydus triſte minetur
Saturni, quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia ſuccina tritas

ἐφεμερίδας quas latini diaria uocãt. Sentit autem eas quę omnia ex aſtrorum præſcripto faciũt.

Cernis ephemeridas, quæ nullum conſulit, & iam
Conſulitur, quæ caſtra uiro, patriamq́ petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum, lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.

Petoſiris inſignis aſtrolog⁹ Plin. teſte li. 7.

Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrunq́
Metarum, & ſortes ducet frontemq́, manumq́
Præbebit uati crebrum popyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit aſtrorum, mundiq́ peritus.
Atq́ aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,

Phalæ turres editę & ligneę ad ſpectãdum erectę.

Conſulit ante Phalas, delphinorumq́ columnas,
An ſaga uendenti nubat caupone relicto:
Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.

Diuites matronæ fœtus ſuos pharmacis necant plerunq́, aut ſterilitatẽ inducunt.

Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atq́ homines in uentre necandos
Conducit, gaude infelix, atq́ ipſe bibendum
Porrige quidquid erit: nam ſi diſtendere uellet,
Et uexare uterum pueris ſalientibus, eſſes

Aethiopis fortaſſe pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, uotaq́; ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atq́; inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos: ſtat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes,
Inoluitq́; ſinu. domibus tunc porrigit altis,
Secretumq́; ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, atq; ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic theſſala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et ſolea pulſare nates: quod deſipis, inde eſt,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo geſſiſti: tamen hôc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit: quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm ſi feciſſet Iuno maritum
Inſanum: minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus: ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumq́; caput deſcendere iuſſit
In cœlum, & longam manantia labra ſaliuam.
Hæc poſcit ferrum atq́; ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una uenefica conſtat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo uetet, iam iam priuignum occidere fas eſt.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nulli credite menſæ.
Liuida materno feruent adipata ueneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc, altum Satyra ſumente cothurnum

Suppoſito, nothos & ſuppoſititios, quos ꝑ ſuis educãt patres.

φῖλτρα ueneficia quibus amor conciliatur.

Auunculus Neronis, Caligula imperator, qui ab uxore dato Hippomane, in furorem uerſus eſt, quo correptus multos uarijs ſupplicijs affecit.

Matrum crudelitas in ꝓprios filios.

Scilicet & finem egreſſi, legemq; priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis, cœloq; Latino,

Pontia, quæ ut adultero nuberet, duos filios ueneno ſuſtulit, cuius meminit Martialis, O ma er qua nec Põtia deterior

Nos utinam uani: ſed clamat Pontia feci,
Confiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Quæ deprenſa patent. facinus tamen ipſa peregi.
Tu' ne duos una ſæuiſſima uipera cœna?
Tu' ne duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne nil contrà conor, & illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed

Minus flagitio ſum, ſi iratæ, quid deſignauerint quã deſtinato animo.

Non propter nummos, minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites: ut ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, & ſcelus ingens
Sana facit, ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim, & ſimilis ſi permutatio detur

Hodie, inquit, paſsim maritos necant, ſed fere ueneno, niſi antidotis muniantur.

Morte uiri, cupiant animam ſeruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atq; Eriphyle,
Mane Clytemnæſtram nullus non uicus habebit.
Hoc tantum refert quod Tyndaris illa bipennem,
Inſulſam, & fatuam læua, dextraq; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen & ferro ſi prægustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis. Verſi 640

SATYRA VII.

Ad Teleſinum poetã q nulla ſpes emolumẽti ſit ſtudioſis niſi forte ab uno Traiano Cęſare.

ET ſpes, & ratio ſtudiorum in Cæſare tantum.
Solus enim triſtes hac tempeſtate camœnas
Reſpexit, cum iam celebres, notiq; poetæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alij nec turpe putarent

Præcones fieri, cum deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieria quadrans tibi nullus in area
Oſtendatur, ames nomen, uictumq́ Machæræ,
Et uendas potius, commiſſa quod auctio uendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fauſti.

Halcy. tragœdiã de Halcyone Ceycis exore.

Hoc ſatius, quàm ſi dicas ſub iudice uidi,
Quod non uidiſti: faciant equites Aſiani.
Quanquam, & Cappadoces faciant equitesq́ Bithyni.
Altera quos nudo traducit Gallia talo.

Aſianorum fidem eleuat & Cicero, in oratione pro Lu. Flacco.

Nemo tamen ſtudijs indignum ferre laborem
Cogetur poſt hac, nectit quicunq́ canoris
Eloquium uocale modis, Laurumq́ momordit.
Hoc agite ô iuuenes circumſpicit, & ſtimulat uos,
Materiamq́ ſibi ducis indulgentia quærit.

Ducis Traianũ intelligit, cuius benignitate ingenia alebantur.

Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præſidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid poſce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris Teleſine marito,
Aut clude, & poſitos tinea pertunde libellos,
Frange miſer calamos, uigilataq́ prælia dele,
Qui facis in parua ſublimia carmina cella,
Vt dignus uenias hederis, & imagine macra.

Veneris marito Vulcano, cõbure potius q̃ ſcripſeris, quã ea ſine emolumento edi patiaris.

Spes nulla ulterior: didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem: ſed defluit ætas,
Et pelagi patiens, & caſsidis, atq́ ligonis,
Tædia tunc ſubeunt animos, tunc ſeq́, ſuamq́
Terpſichoren odit facunda, & nuda ſenectus.

Iun. auem, περίφρασις pauonis, qui Iunoni ſacer eſt.

Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, & muſarum, & Apollinis æde relicta.
Ipſe facit uerſus, atq́ uni cedit Homero
Propter mille annos? at ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes,

Diues forſaſſe cõmodabit ædes ſuas recitaturo, ſed præterea nihil.

Ac longe ferrata domus ſeruire iubetur,
In qua ſollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis, & magnas comitum diſponere uoces.

Poetę tametſi ſuo magno malo, non poſſunt auelli a ſcribẽdo, morbo quodam inueterato infecti.

Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere ſulcos
Ducimus, & littus tenui uerſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali, tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit,
Sed uatem egregium, cui non ſit publica uena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantum

Conſummatus poeta eſſe non poteſt qui paupertate uexat.

Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſyluarum, aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum, neq; enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumùe poteſt contingere ſana

Non poſſunt hęcquã eximij meditari poetę, niſi Appollinis & Bacchi furore agitentur, & curis uacent

Paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieq;
Corpus eget, ſatur eſt, cum dicit Horatius obe.
Quis locus ingenio? niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Nyſæq; feruntur
Pectora noſtra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciesq; deorum

Erinnys, Alecto quę Turnũ ad bellum ſuſcipiendum cõpellit, Aenei. li 7.

Aſpicere, & qualis Rutulum confundat erinnys.
Nam ſi Virgilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poſcimus, ut ſit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,

* al. albiolos

*Cuius & * alueolos, & lenam pignerat Atreus,*

Diuites habẽt unde alant leones; unde poe-

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi

Unde emeret multa paſcendum carne leonem
Iam domitum, conſtat leuiori bellua ſumptu
Nimirum, & capiunt plus inteſtina poetæ.
Contentus fama taceat Lucanus in hortis
*Marmoreis, & Sarrano, tenuiq; * Saleio.*
Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Curritur ad uocem iucundā, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promiſitq; diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur: ſed cum fregit ſubſellia uerſu,
Eſurit intactam Paridi niſi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semeſtri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Mecænas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, nunc utile multis
Pallere, & uinum toto neſcire Decembri.
Veſter porro labor fœcundior hiſtoriarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus,
Nanq; oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde ſeges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet & umbr.
Dic igitur quid cauſidicis ciuilia præſtent
Officia? & magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant, ſed tunc cum credi tor audit
Præcipue, uel ſi tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,

tas alant nõ habent.

* *alſ ſalino.* Salij poetæ egregij, ſed pau pereis meminit Tacitus.

Statius alioq poeta optimus nullum habet qdet quicquã, pręter unũ Paridẽ hiſtrionẽ.

Proculeius eq̃s liberaliſsimus in fratres ſuos ſpoliatos bello ciuili.

Acta leg. ſcribę actuario.

Nomẽ pro debito uſurpauit ut Horat. Nomina ſectatur &c.
Conſed Hemiſtichium Ouidij, ex Metamorp. lib. 13.
Scal. quæ gemonię dicebãtur. in quas rei unco trahebat.

Tunc immenſa caui ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturq; ſinus, ueram deprehendere meſſem
Si libet: hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolum Ruſſati pone Lacertæ.
Conſedêre duces: ſurgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice: rumpe miſer tenſum iecur, ut tibi laſſo
Figantur uirides ſcalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? ſiccus petaſunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Aphrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagœnæ,
Si quater egiſti, ſi contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim ſtat currus aheneus, alti
Quadrijuges in ueſtibulis, atq; ipſe feroci
Bellatore ſedens curuatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur prælia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic eſt

Rhinoc. uaſe ex rhinocerothis cornu Magno ſtrepitu agit omnia, ſed hoc expedit ut pluris fiat.
Nam tanta eſt ſeculi noſtri ſtoliditas: ut non uirtutem, ſed ſplendorẽ ſpectemus.

Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui ſolet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit aſſere Medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.
Spondet enim tyrio ſtlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipſis eſt utile: purpura uendit,
Cauſidicum, uendunt amethiſtina: conuenit illis
Et ſtrepitu, & facie maioris uiuere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſeruat prodiga Roma.
Vt redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hoc primum, qui litigat, an tibi ſerui
Octo, decem comites, poſt te an ſit ſella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atq; ideo pluris, quàm Coſſus agebat,
Quàm Baſilus, rara in tenui facundia panno.

Quando licet flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula cauſidicorum
Africa ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora Vectî,
Cum perimit ſæuos claſsis numeroſa tyrannos.
Nam quæcunq; ſedens modo legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit uerſibus iiſdem.
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſæ genus, atq; ubi ſumma
Quæſtio, quæ ueniant diuerſa parte ſagittæ.
Scire uolunt omnes, mercedem ſoluere nemo.
Mercedem appellas, quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni, cuius mihi ſexta
Quaq; die miſerum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an poſt nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempeſtate cohortes.
Quantumuis ſtipulare, & protinus accipe, quod do,
Vt toties illum pater audiat, aſt alij ſex
Et plures uno conclamant ore ſophiſtæ,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fuſa uenena ſilent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam ueteres ſanant mortaria cæcos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra mouebunt
Conſilia, & uitæ diuerſum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis teſſera uenit
Frumenti, quippe hæc merces lautiſsima, tenta
Chryſogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem ſcindens Theodori,
Balnea ſexcentis, & pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus quoties pluit, an'ne ſerenum
Expectet, ſparגatq; luto iumenta recenti?

Rhetorum miſera cõditio q̃ magno labore ſed nullo fructu docet iuuenes declamar.

Arca. Si iuuenis ſit hebeti & aſinino ingenio, imputatur præceptori q nihil didicerit.

Bona pars inq̃t omiſsis frigidis declamatiũculis, ſe trãſferent ad ueras cauſas agẽdas, ſi quidem mihi credent.

Vberior quæſtus redit citharœdis quã oratoribus, q plane negligunt, etiã ab iis, qui non dubitãt in gẽtẽ ſumptum facere in reb nihil ad rẽ facientibus.

Hic potius: nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano
Vt multum duo ſufficient: res nulla minoris

Quintiliani rara felicitas.

Conſtabit patri, quàm filius: unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla nouorum
Fatorum tranſi, felix, & pulcher, & acer,
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ,
Felix, orator quoq; maximus, & iaculator.
Et ſi perfrixit, cantat bene. diſtat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem

Rheto conſ. Hoc contigiſſe Quintiliano teſtatur Auſoni. Ventidius ex mulotriba conſul factus eſt.

Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
SI FORTVNA uolet, fies de rhetore conſul
Si uolet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud quàm
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos:
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ ſterilisq; cathedræ,

Thraſymach' & Secũdus rhetores ob precij exiguitatem a profeſsione deſtiterunt.

Sicut Thraſymachi probat exitus, atq; Secundi
Carinatis, & hunc inopem uidiſtis Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.
Dij maiorum umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spirantesq; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem ſancti uoluere parentis
Eſſe loco: metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus: & cui non tunc

Ruffus orator, qui Ciceronem Gallicę cuiuſdam eloquentię eſſe dixit.

Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
Sed Ruffum, atq; alios cædis ſua quæq; iuuentus
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctiq; Palæmonis affert

Qu intum grammaticus meruit labori & tamen ex hoc
Quodcunq; eſt(minus eſt autem quàm rhetoris æra)
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnitus ipſe,
Et qui diſpenſat,frangit ſibi:cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decreſcere,non aliter,quàm
Inſtitor hybernæ tegetis,niueiq; cadurci,
Dum modo non pereat,mediæ quod noctis ab hora
Sediſti,qua nemo faber,qua nemo ſedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro,

Carminator.

Dum modo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri,cum totus decolor eſſet
Flaccus,& hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces,quæ cognitione tribuni
Non egeat:ſed uos ſæuas imponite leges,
Vt præceptori uerborum regula conſtet,
Vt legat hiſtorias,autores nouerit omnes
Tanquam ungues,digitosq; ſuos,ut forte rogatus
Dum petit,aut thermas,aut Phœbi balnea,dicat
Nutricem Anchiſæ,nomen,patriamq; nouercæ
Archemori,dicat quot Aceſtes uixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus uini donauerit urnas.

Ingratitudo in præceptores, quos mercede ſua defraudāt parentes diſcipulorum. Indigna a præceptore exigūtur.

Anchemoli alij legunt,de quo Ver. Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouercæ.

Exigite,ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt ſi quis cera uultum facit:exigite,ut ſit
Et pater ipſius cœtus,ne turpia ludant,
Me faciant uicibus:non eſt leue tot puerorum
Obſeruare manus,oculosq; in fine trementes.
Hæc inquit,cures,& cum ſe uerterit annus,
Accipe uictori populus quod poſtulat aurum. Verſi n 243

S A T Y R A VIII.

Ad ponticū, de uera nobilitate quę non maiorū imaginibus cenſenda ē, ſed ab animi uirtutibus.

STemmata quid faciunt? quid prodeſt Pontice longo
Sanguine cenſeri,pictosq; oſtendere uultus
Maiorum? & ſtantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? naſumq; minorem

Coruini, & Galbam auriculis, naſoq́ carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male uiuitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox?
Ante numantinos ſi dormire incipis ortus
Luciferi, quo ſigna duces, & caſtra mouebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara

Fab. Is tantum a Fabij maximi patris meribus degenerauit, ut ei a prętore Paternis bonis interdictum ſit, autor Valerius lj. 3 cap. v.

Natus in Herculeo Fabius lare? ſi cupidus, ſi
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squallentes traducit auos? emptorq́ ueneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undiq́ ceræ
Atria, NOBILITAS ſola eſt, atq́ unica uirtus.
Paulus, uel Coſſus, uel Druſus moribus eſto,

Vera nobilitas unde proficiſcatur.

Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipſas illi te conſule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, ſanctus haberi,
Iuſtitiæq́ tenax factis, dictisq́ mereris,
Agnoſco procerem: ſalue Getulice, ſeu tu
Syllanus, quocunq́ alio de ſanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Oſiri
Inuento: quis enim generoſum dixerit hunc, qui

Vide ne cum Creticus audis aut Camerinus id per iocū dicatur ut Pumilionem, uocamus Atlantem.

Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cuiuſdam Atlanta uocamus:
Aethiopem cygnum paruam, extortamq́ puellam,
Europen: canibus pigris, ſcabieq́ uetuſta
Leuibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt,
Quod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,

Rubellius Plancus, q depulſo Nerone, ppter

Et metues, ne tu ſis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum eſt mihi ſermo Rubelli
Plance, tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam

Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes
Vt te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
Non quæ uentoſo conducta ſub aere texit:
Vos humiles, inquis, uulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis.
Aſt ego Cecropides, ut uas, & originis huius
Gaudia longa feras, tamen ima plebe quiritem
Facundum inuenies, ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti, ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata ſoluat.
Hic petit Euphratem iuuenis, domitiq; Batavi
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius, at tu
Nil niſi Cecropides, truncoq; ſimillimus Hermæ,
Nullo quippe alio uincis diſcrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput eſt, tua uiuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe uolucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo.
Nobilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis.
Sed uenale pecus Corithæ, poſteritas &
Hirpini, ſi rara iugo uictoria ſedit.
Nil ibi maiorum reſpectus, gratia nulla
Vmbrarum dominos, pretijs mutare iubentur
Exiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
Segnipedes, digniq; molam uerſare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod poßim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad iuuenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenumq; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortuna: ſed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ

generis clarita
tem ſucceſſor
omniũ ere pe-
tebatur: autor
Tacitus in Ne
rone.

Maior in ple
beijs nõnũquã
induſtria quã i
torquatis qbuſ
dam ſtupidiſſi
mis.

Vt equus ge-
neroſus appel
latur q cęteros
excellit curſu,
undecurrẽ na
tus ſit:ita q ani
mi bonis cęte-
ros pręſtat.
Nepos molito
ris nomẽ, cuius
meminit Mar
tialis.

Raro fit ut nõ
inſigniter deſi
piant qui opi-
bus inati ſunt.

Laudis agas, miſerum eſt aliorum incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ ſi quando citabere teſtis,

Non cõmittas ut in alicuius gratiã periurus ſis, etiã ſi periundum eſſet.

Incertæq; rei, Phalaris licet imperet ut ſis
Falſus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
Gaurana, & Coſmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumq;,
Pone & auaritiæ, miſerere inopum ſociorum.
Oſſa uides regum uacuis exhauſta medullis.
Reſpice quid moneant leges, quid curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iuſto

Capito Coſſutianus dãnatus fuit repetundarũ, quod Ciliciam prouinciã ſpoliaſſet.

Et Capito, & tutor ruerint damnante ſenatu
Piratæ Cilicum. ſed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat, quicquid tibi Nata reliquit?
Præconem Chæripe tuis circumſpice pannis.
Iamq; tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum.

Olim prouinciæ florẽtiores erãt quã nunc a prętoribus ſic exhauſtæ.

Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum ſocijs florentibus, & modo uictis:
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhaſij tabulis ſignisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubiq; labor, raræ ſine Mentore menſæ.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.

Nunc nõ ſolũ precioſa, ſed uiliſſima quæq; rapiũtur & miſe

Nunc ſocijs iuga pauca boum, & grex paruus equarum.
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,

Si quis in ædicula deus unicus: hæc etenim ſunt
Pro ſummis, nam ſunt hæc maxima deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum:
Deſpicias merito: quid enim reſinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illiricumq; latus, parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem, circo, ſcænæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Aphros?
Curandum in primis, ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miſeris: tollas licet omne quod uſquam eſt
Auri atq; argenti, ſcutum gladiumq; relinques,
Et iacula & galeam: ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui non eſt ſententia, uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes, ſi nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus, altaq; ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores ipſumq; Promethea ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi ſubito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
Si frangis uirgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures,
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
O M N E *animi uitium tanto conſpectius in ſe*
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quò mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templi: quæ fecit auus? ſtatuamq; parentis
Ante triumphalem? quò? ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico uelas adoperta cucullo?

ros, puinciales ſpoliant: quãq; non ita tutũ ſit Hiſpanos cōpilare atque Græcos imbelles, & uoluptatib' deditos.

Marius ita Africã exhauſit, ut non ſit q̃ tollat̃ ampli9.

ἀκερσεκόμης. intõſus, quales erãt Romanis in delitijs pueri.

Pico, rege Aborigi\[n\]um.

Si uiolentus es & crudelis, nõ modo non proderit tibi nobilitas, ſed oberit etiam.

Præter maiorum cineres, atq; oſſa uolueri
Damaſip. Neronem latenter perſtringit qui fuit aurigandi ſtudioſiſſimus, ut ſcribit Suetonius
Carpento rapitur pinguis Damaſippus, & ipſe,
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul,
Nocte quidem, ſed luna uidet, ſed ſydera teſtes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damaſippus luce flagellum
Sumet, & occurſum nuſquam trepidabit amici
Iam ſenis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis bordea laſſis.
Interea dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipp. agaſonũ deã, ſumme aurigationi deditum uult oſtendere.
Hipponam, & facies olida ad præſepia pictas,
Sed cum peruigiles placet inſtaurare popinas,
Obuius aſſiduo ſyrophœnix udus amomo
Currit, Idumeæ ſyrophœnix incola portæ,
Hoſpitis affectu dominum, regemq; ſalutat,
Et cum uenali Cyane ſuccincta lagœna.
Defenſor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes, eſto, deſiſti nempe, nec ultra
Fouiſti errorem: breue ſit quod turpiter audes.
Non pudet nobiles & iã grãdes in ebrioſorũ compotationes ingredi.
Quædam cum prima reſecentur crimina barba,
Indulge ueniam pueris. Damaſippus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis
Amnibus, & Rheno, atq; Iſtro præſtare Neronem
Securum ualet hæc ætas: mitte hoſtia Cæſar,
Mitte, ſed in magna legatum quære popina,
Sandapila, qua plebeiorum & damnatorũ cadauera efferebantur.
Inuenies aliquo cum percuſſore iacentem
Permiſtum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus Pontice ſeruum?
Nempe in Lucanos, aut Thuſca ergaſtula mittas.

At uos Troiugenæ uobis ignoſcitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volſos, Brutoſq́ decebunt.

χλευασμός.

Quid, ſi nunquam adeo fœdis, adeoq́ pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora ſuperſint?
Conſumptis opibus uocem Damaſippe locaſti
Sipario, clamoſum ageres ut phaſma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus uera cruce, nec tamen ipſi

Laureolum, fabulã Neuij de Laureolo i cru cem ſublato.

Ignoſcas populo: populi frons durior huius
Qui ſedet, & ſpectat triſcuria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas, quanti ſua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celſi prætoris uendere ludis.

Scurrile eſſe in cœna ſaltare, maxime ſi magnus es, et a nemine cogeris.

Finge tamen gladios inde, atq́ hinc pulpita pone,
Quid ſatius, mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit niſi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina.
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.
Nec galea frontem abſcondit: mouet ecce tridentem
Poſtquam uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula uultum

Non mirum ſi mores ciuium ſint corrupti, cũ princeps ſit corruptiſſim⁹. unde nõ pudet optimates palam in arenam ſeſe demittere, quod infamiũ hominum eſt.

Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo iactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iuſſus pugnare ſecutor,
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen, ſed cauſa facit rem

Parricidiũ Neronis multo, ꝙ id quod patrauit Oreſtes, crudelius.

Diſsimilem: quippe ille deis autoribus ultor
Patris erat cæſi media inter pocula, ſed nec
Electræ iugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miſcuit in ſcena, nunquam cantauit Oreſtes.
Troica non ſcripſit. quid enim Virginius armis
Debuit ulciſci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam ſæua, crudaq́ tyrannide fecit?
Hæc opera, atq́ hæc ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu
Proſtitui, Graiæq́ apium meruiſſe coronæ,
Maiorum effigies habeant inſignia uocis,
Ante pedes domitij longum tu pone Thyeſtæ
Syrma, uel Antigones ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende Coloſſo.
Quis Catilina tuis natalibus, atq́ Cethegi
Inueniet quicquam ſublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flammas domibus, templisq́ paraſtis,
Vt Bracatorum pueri, Senonumq́ minores,
Auſi quod liceat tunica punire moleſta.
Sed uigilat conſul, uexillaq́ ueſtra coercet.
Hic nouus Arpinás ignobilis, & modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubiq́
Præſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octauius abſtulit udo
Cædibus aſsiduis gladio: ſed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinás alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro,
Nodoſam poſt hæc frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit urbem.

Virginius Rufus Iu. Vindex & Galba exercitus duces deſciuerunt a Nerone.

Non eſſe nobiles qui ex generoſis nati impie agant.

Cicero quãuis illis uideretur obſcurior, plus ꝓfuit reipu. & repertauit tan tũ gloriȩ quantum Cæſar Auguſtus.

Marius & ipſe Arpinas humili loco nat⁹ fortisſime ſe geſſit, ꝓ libertate patriæ iam in ſummo periculo conſtitutæ.

Atq; ideo poſtquam ad Cymbros, ſtragemq́; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina pro totis legionibus, hi tamen & pro
Omnibus auxilijs, atq; omni plebe Latina
Sufficiunt dijs infernis, terræq́; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui ſeruantur ab illis.

Deciorum uirtus.

Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et faſces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus iuuenes ipſius conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum uirgo natauit,
Occulta ad patres produxit crimina ſeruus
Matronis lugendus, at illos uerbera iuſtis
Afficiunt pœnis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidæ ſimilis, Vulcaniaq́; arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeq́; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo. Verſi n 64

Reg. ult. Seruius Tulli⁹ uir ignobilis, omniũ cõſenſu ob uirtutẽ rex declaratus.

Crimina ſeru⁹, Vindex Cecinẽſis, qui iuuenũ coniurationẽ dtexit, quã tractauerãt in domo Aquiliorũ de reducendis regibus.

SATYRA IX.

Scire uelim quare toties mihi Næuole triſtis
Occurras fronte obducta, ceu Marſya uictus.
Quid tibi cum uultu, qualem deprenſus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.
Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus

Ad Næuolum quendã q cinędis operã pręſtabat, ſed nullo fere quęſtu, unde ſub eius perſona ſui tẽporis fœditatẽ & auaritiã inſectatur.

Circuit, & fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,

Viſco cum re-ſina, & cera fa cies nitidior reddebatur.

Et ſalibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida ſicca
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præſtabit calidi circumlita faſcia uiſci:
Sed fruticante pilo neglecta, & ſquallida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimꝙ domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia ſumit utrunꝙ
Inde habitum facies: igitur flexiſſe uideris
Propoſitum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Iſidis, & Ganymedem

Aduectę mat. Cybeles templum quod ex tructũ erat in palatio.

Pacis, & aduectæ ſecreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non proſtat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare ſolebas,
(Quod taceo) atꝙ ipſos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas,
Munimenta togæ duri, craſſiꝙ coloris,

Venę ſec. min' purũ, ac ꝑ hoc uilius, ut ſecundarium panem dicimus.

Et male percuſſas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæꝙ ſecundæ.
Fata regunt homines, fatum eſt in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit: nam ſi tibi ſydera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nerui.
Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, & blande aſſidue, denſæꝙ tabellæ
Sollicitent, ἔθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.

Vlterius, peius: quaſi ultra quod nõ ſit deterius.

Quod tamen ulterius monſtrum, quàm mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, & cevet, ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri, numera ſeſtertia quinꝙ
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores.

An facile & pronum eſt agere intra uiſcera penem
Legitimum,atq; illic heſternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miſer,qui foderit agrum,
Quàm dominum,ſed tu ſanè tener,& puerum te,
Et pulchrum,& dignum cyatho,cœloq; putabas.
Vos humili aſſeclæ,uos indulgebitis unquam — Aſſeclę,miniſtrę ab aſſequẽdo.
Cultori,iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam,cui ſuccina mittas
Grandia,natalis quoties redit,aut madidum uer
Incipit,& ſtrata poſitus,longaq; cathedra — Calen.Martiis quibus mulieribus munera mittebantur.
Munera fœmineis tractas ſecreta calendis.
Dic paſſer cui tot montes,tot prædia ſeruas
Appula, tot miluos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet, — Suſpect.quod imminet ciuitati Miſſenum uidetur innuere promontorium.
Suſpectumq; iugum Cumis,& Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis?melius? ne hic ruſticus infans
Cum matre,& caſulis,& cum luſore catello
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es,cum poſcis ait,ſed penſio clamat,
Poſce,ſed appellat puer unicus.ut Polyphemi — Odyſſeę libro nono.
Lata acies,per quam ſolers euaſit Vlyſſes.
Alter emendus erit,nanq; hic non ſufficit,ambo
Paſcendi,quid agam bruma,ſpirante?quid oro?
Quid dicam ſcapulis ſeruorum menſe decembri, — Cicadas, ęſtatem: nã æſtate potiſsimum canunt.
Et pedibus?durate,atq; expectate cicadas?
Verum ut diſsimules,ut mittas cætera,quanto
Metiris pretio,quòd ni tibi deditus eſſem,
Deuotusq; cliens,uxor tua uirgo maneret? — Tabul.rup.quibus cõtractum erat matrimonium, & alias cum alio marito parabat.
Scis certe quibus iſta modis,quàm ſepe rogaris,
Et quæ pollicitus,fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui,tabulas quoq; ruperat,& iam
Signabat,tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris,teſtis mihi lectulus,& tu,

Ad quem peruenit lecti ſonus, & dominæ uox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, & iam pene ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruauit adulter.
Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum eſt ingrate, ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta uiri, foribus ſuſpende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere poſſis.
Iura parentis habes, propter me ſcriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.
Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum ſi tres impleuero, iuſta doloris
Næuole cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem ſibi quærit aſellum.
Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus pumice leuis,
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit.
Tanquam prodiderim quicquid ſcio ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut deſpicias, quod
His opibus nunquam cara eſt annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, ſecretum diuitis ullum
Eſſe putas? ſerui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora, claude feneſtras,
Vela tegant rimas, iunge oſtia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominos? quoties rumoribus ulciſcuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat

Acta libri in quibus liberorum nomina ſcribebant parentes quos publice & priuatim aſſeruabantur.

Si tres. Nam qui in urbe tres liberos ſuſcepiſſent, immunitate donabantur.

Leuis pum. mollis & effœminatus.

Hemiſtichium carminis Vergiliani.

Nolentem, & miſeram uinoſus inebriet aurem. Balthea, lora quibus ſępe cęſi ſunt.
Illos ergo roges quicquid pauloante petebas
A' nobis, taceant illi, ſed prodere malunt
Arcanum, quàm ſubrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Lauſella bibebat. Faciens, ſacrificans Bonę deę ſic Virgi. cum faciam uitula.
Viuendum recte cum propter plurima, tum bis
Praecipue cauſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars peſſima ſerui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & aere,
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſerui,
Vtile conſilium modo, ſed commune dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & ſpes
Deceptas? feſtinat enim decurrere, uelox
Floſculus anguſtae, miſeraeq; breuiſſima uitae Vitę breuitas.
Portio, dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & ſaluis his collibus, undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes, Qui digito: Hemiſtichium uerſus Calui poetę de Pōpeio quē hoc uerſu ut mollē & pathicum pſtringit.
Qui digito ſcalpunt uno caput: altera maior
Spes ſupereſt, tu tantum erucis inprime dentem.
Haec exempla para felicibus, at mea Cloto
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine uenter.
O' parui, noſtriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exornare corona,
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A' tegete, & baculo? uiginti millia foenus
Pignoribus poſitis, argenti uaſcula puri,
Sed quae Fabricius cenſor notet, & duo fortes Mœſia regio Pannonię finitima, unde mittebātur robuſtiſſimi ſerui.
De grege Moeſorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoſo inſiſtere circo.
Sit mihi praeterea curuus caelator, & alter,
Qui multas facies pingat cito ſufficient haec.
Quando ego pauper ero, uotum miſerabile, nec ſpes

His ſaltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo. Verſ. 160

SATYRA IX.

Inſectatur ſtultā hominū uota, qui uitijs excęcati, neſciāt q id optent, a dijs autē nihil eſſe petendum colligit, quā ſana mens, & ſenſuum integritas.

OMnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus uſque
Auroram, & Gangem, pauci dignóſcere poſſunt
Vera bona, atq; illis multum diuerſa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
Euertere domos totas optantibus ipſis
Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et ſua mortifera eſt facundia. uiribus ille
Confiſus perijt, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia cenſus,
Quanto delphinis balæna britannica maior.

Caſſius Lōginus, Seneca & Plautus Lateranus, ꝓpter diuitias a Nerone ad necē cōpulſi ſunt.

Temporibus diris igitur, iuſſuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clauſit, & egregias Lateranorum obſidet ædes
Tota cohors, rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti uaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus gladium contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit uacuus coram latrone uiator.
Prima ferè uota, & cunctis notiſſima templis,
Diuitiæ ut creſcant, ut opes, ut maxima toto
Noſtra ſit arca foro: ſed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iam ne igitur laudas, quòd de ſapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,

Sap. Democritus, qui ob id γελασίνος dictus eſt Heraclitus.

Protuleratq; pedem flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni,
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſet urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, faſces, lectica tribunal.
Quid ſi uidiſſet prætorem in curribus altis
Extantem, & medio ſublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictæ ſarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ magnæq; coronæ,
Tantum orbem quanto ceruix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, & ſibi conſul
Ne placeat curru ſeruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia: & niueos ad fræna Quirites,
Defoſſa in loculis, quos ſportula fecit amicos.
Tunc quoq; materiam riſus inuenit ad omnes
Occurſus hominum, cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe uiros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aere naſci.
Ridebat curas, necnon, & gaudia uulgi,
Interdum & lacrhymas, cum fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumq; oſtenderet unguem.
Ergo ſuperuacua, aut pernitioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt genua incerare deorum.
Quoſdam præcipitat ſubiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atque inſignis honorum
Pagina, deſcendunt ſtatuæ, reſtemq; ſequuntur.
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis,
Iam ſtridunt ignes, iam follibus atq; caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelues, ſartago, patellæ.

Tunica Iouis, triumphali ueſte quã ex templo Iouis ſumptam īducbãt, ut indicat Liuius lib. x. ab urbe con.

Democritus exẽplo eſt, bonos uiros ubique poſſe naſci, ut q̃ i Thracia barbariſſima regione natus ſit.

Exẽplo Seiani oſtendit nimiã potẽtiã multis eſſe exitio: Nã ille ſub Tybe-

rio eo honorũ cuect⁹ ẽ ut eius natalis publice celebraretur, et illi aureę ſtatuę ponerẽt, imperatoris in cõſulatu collega fieret, a quo tandẽ ut fur p literas a ſenatu interfici & unco trahi iuſſus eſt.

Pone domi lauros, duc in capitolia magnum,
Cretatumq́; bouem, Seianus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes: quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam ſi quid mihi credis, amaui
Hunc hominem: ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indicijs? quo teſte probauit?
Nil horum, uerboſa & grandis epiſtola uenit
A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: ſed quid
Turba tremens? ſequitur fortunam, ut ſemper, & odit
Damnatos: idem populus, ſi Nortia Thuſco
Fauiſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Seianum diceret hora
Auguſtum iam pridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atq; duas tantum res anxius optat
Pana, & Circenſes, perituros audio multos.
Nil dubium, magna eſt fornacula, pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Quàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
Vt male defenſus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæſaris hoſtem,
Sed uideant ſerui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice aſtricta dominum trahat: hi ſermones
Tunc de Seiano, ſecreta hæc murmura uulgi.
Vis ne ſalutari ſicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi ſellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis auguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & caſtra domeſtica, quid ni
Hæc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe uolunt, ſed quæ præclara, & proſpera tanti,
Vt rebus lætis par ſit menſura malorum?
Huius qui trahitur prætextam ſumere mauis?

Aiax, hoc eſt, periculum eſt, ne multi ſibi inferãt man⁹ dũ citati ad cauſã dicendã deſperent de ſalute, utpote male ſibi conſcij

Chal. Traſyllo mathematico Chaldæo utebatur in primis Tiberius

An Fidenarum, Gabiorumq́ue eſſe poteſtas?
Et de menſura ius dicere? uaſa minora
Frangere pannoſus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq́ue numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine cæde & uulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Mineruam,
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ uernula capſæ,
Eloquio ſed uterq́ue perit orator, utrunq́ue
Largus, & exundans leto dedit ingenij fons,
Ingenio manus eſt, & ceruix cæſa, nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam me conſule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet: ridenda poemata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima: ſæuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem frena theatri.
Dijs ille aduerſis genitus, fatoq́ue ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiosq́ue parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,

Aedilis, q̄ magiſtratus mini mi erant, annonę menſuris & id genus præfecti.

Gen. Cereris, Plutonem.

Pueri quinquatribus precantur a Minerua eloquētiam, cū plerūq; ſit perniciosa.

O fonu carmē q̄ Cicero cecinit coniuratione catiliuę oppreſſa.

Demoſthenes μαχαιροποιοῦ filius hauſto ueneno perijt.

Et curtum temone iugum, uictæq́; triremis
Aplustre, & ſummo triſtis captiuus in arcu,

Laudem quærere ex re bellica laboris & calamitatis.

Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc ſe
Romanus, Graiusq́; ac barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis, atq́; laboris
Inde habuit: tanto maior famæ ſitis eſt, quàm
Virtutis: quis enim uirtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, tituliq́; cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
Diſcutienda ualent ſterilis mala robora ficus,

Stet. ficus, caprificus, quæ ex muris erumpēs ſaxa diſcutit.

Quandoquidem data ſunt ipſis quoq́; fata ſepulchris.
Expende Hannibalem: quot libras in duce ſummo
Inuenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro
Perfuſa Oceano, Niloq́; admota tepenti.

Hannibalis inſatiabilis imperandi cupiditas, ſed miſerabilis exitus.

Rurſus ad Aethiopum populos, aliosq́; Elephantos,
Additur imperijs Hiſpania, Pyrenæum
Tranſilit, oppoſuit natura alpemq́; niuemq́;,
Diduxit ſcopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil eſt, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,

Luſcū .nā fuit altero oculo captus in Apennini tranſitu.

Cum Getula ducem portaret bellua luſcum.
Exitus ergo quis eſt? ô gloria, uincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq́; ibi magnus,
Mirandusq́; cliens ſedet ad prætoria regis,

Bithyno, regi Pruſię, ad quē confugerat.

Donec Bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladij, non ſaxa dabunt, non tela: ſed ille
Cannarum uindex, ac tanti ſanguinis ultor.
Annulus. I demens, & ſæuas curre per alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.

Pell iuue. Alexandro Macedoni, q cū inſi

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis,
Aeſtuat infelix anguſto limite mundi,

Vt Gyari clauſus ſcopulis, paruaq; Seripho,
Cum tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. MORS ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula: creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria, cum ſtratum claßibus iiſdem,
Suppoſitumq; rotis ſolidum mare, credimus altos
Defeciſſe amnes, epotaq; flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum ſolitus ſæuire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus, qui uinxerat Ennoſigæum?
Mitius id ſanè, quod non & ſtigmate dignum
Credidit, huic quiſquam uellet ſeruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da ſpatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, ſolum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis: deformem, & tetrum ante omnia uultum,
Dißimilemq; ſui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas, & taleis aſpice rugas,
Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus,
In uetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille, alio, multum hic robuſtior illo,
Vna ſenum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq; infantia naſi,
Frangendus miſero gingiua panis inermi,
Vſqueadeo grauis uxori, natiſq; ſibiq;,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio: uel ſi

nitos eſſe mũdos audires, me miſerũ, inquit, q ne unũ quidem adhuc cõſequutus ſũ.

Medo prand. Xerxis hiſtoriã ut fabuloſam notat, quę a Græcis prodita, multa portentoſa continet.

Ennoſig. Neptunum.

Sulta uota lon gę uitę cum ea nihil ſit miſerius & cõtra.

Tabraca oppidũ Africæ ubi magna eſt ſimiarũ copia.

Ramex q Grę ce κυσοκήλη dicitur ab eo quod ueſıç intumeſcāt atq̃ intorqueātur.

Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit:
An'ne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ Venerem affectat ſine uiribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus? ſiu'e Seleucus,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna.
Quid refert magni ſedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq́ue tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat ueniſſe puer, quot nunciet horas,
Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola: circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot Villas poßideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis,
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna, ſed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina ſeruorum, nec uultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice ſæuo
Hæredes uetat eſſe ſuos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.

Aur. lac. t bicines, qui, ut ait Horatius, trahunt per pulpita ueſtem.

Themiſon quē hic mordet, ut bon⁹ medicus commendatur a Cornelio Celſo.

Luſcus, qui altero oculo caret cui Gręcis μονόφθαλμος dicitur.

Deſipiens mē-brorū mutilatione grauior.

Vt uigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris plenæq́ ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq́
Perpetuo mœrore, & nigra ueſte ſeneſcant.
Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula mortem
Diſtulit, atq́ ſuos iam dextra computat annos,
Quiq́ nouum toties muſtum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atq́ alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus ueniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lacbrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaq́ Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerſo tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euerſa, & flammis Aſiam, ferroq́ cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunq́ hominis: ſed torua canino
Latrauit rictu, quæ poſt hunc uixerat uxor.
Feſtino ad noſtros, & regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem uox iuſti facunda Solonis

Multa ferēda etſi adſit bona ualetudo.

A cor. Neſtor enim tres hominum ætates uixiſſe creditur.

Alius. Laertes Vlyſsis pater, qui errante Vlyſſe ſe in agro macerabat ac Iouem rogabat, ut animā e corpore educeret: autor Homerus.

Can. Hecuba Priami uxor i canem conuerſa.

Min pal. ubi latuit Ca. Marius, unde extractus eſt, & poſtea exul in Africa mendicauit.

Reſpicere ad longę iuſsit ſpatia ultima uitæ.
Exilium, & Carcer Minturnarumq́; paludes,
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc cauſas habuere: quid illo ciue tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,

Cū Pompeius Neapoli ægrotaret uota publice ſuſcepta ſunt in eius ſalutē, ut bello ciuili & multis malis reſeruatus uideatur.

Cum de Theutonico uellet deſcendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, ſed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt: igitur fortuna ipſius, & urbis
Seruatum uicto caput abſtulit: hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq́; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vſque ad delitias uotorum: cur tamen, inquit,

Virginia, uirgo plebeia, q̄ ob pulchritudinē perijt, cæſa a patre, cū illā Appius decemuir ſtupraſ̄ uellet.

Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit, cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atq́; ſuam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregij miſeros, trepidosq́; parentes
Semper habet, rara eſt adeo concordia formæ
Atq́; pudicitiæ: ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
Præterea caſtum ingenium, uultumq́; modeſtum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu, quid enim puero conferre poteſt plus

Si quis etiam benignitate naturę ſit caſtus & pudicus, tamen ob formā plerunq; periclitatur.

Cuſtode, & cura natura potentior omni?
Non licet eſſe uiros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus.
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
Strumoſum, atq́; utero pariter, gibboq́; tumentem.

Nunc ergo iuuenis ſpecie lætare tui, quem
Maiora expectant diſcrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quaſcunq; mariti
Exigere irati: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
Conceſsit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ, mox eum dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius quem non amat, eruet omnem
Corporis ornatum: quid enim ulla negauerit udis
Inguinibus ſiue eſt hæc Hippia, ſiue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu faſtidita repulſa.
Nec Sthenobœa minus, quàm Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambæ. mulier ſæuiſsima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admouet. elige quid nam
Suadendum eſſe putas, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat: optimus hic, & formoſiſsimus idem
Gentis patritiæ rapitur miſer extinguendus
Meſſalinæ oculis: dudum ſedet illa parato
Flammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum ſignatoribus auſpex.
Hæc tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas,
Non niſi legitime uult nubere. quid placeat, dic
Ni parere uelis, pereundum eſt ante lucernas.
Si ſcelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, & populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus ſciet ultimus, interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti eſt uita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,

Imitatio Horatiana ex ſecundo Sermo. Hic ſe præcipitem tecto dedit, ille flagellis ad mortẽ cęſus.

Sthenobœa uxor Prœti regis, quę Bellerophontẽ perdidit.

C. Sylius formoſiſsimus, ut ſcribit Tacitꝰ, cũ in eũ exarſiſſet Meſſalina Claudij uxor, coact eſt dimiſſa uxore ſua Clau. Hoſtiam profecto palam Meſſalinã ducere: unde mox re cognita, Sylius interfectus eſt.

Præbenda eſt gladio pulchra hæc, & candida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium uis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq́; ſit utile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſſima quæq; dabunt dij.

Homo dijs charior quam ſibi ipſi.

Charior eſt illis homo, quàm ſibi. nos animorum
Impulſu, & cæca, magnaq́; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq́; uxoris: at illis
Notum qui pueri, qualisq́; futura ſit uxor.
Vt tamen & poſcas aliquid, uoueasq́; ſacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,

Quid a dijs potiſsimum petẽdum.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem,
Qui ſpatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunq́; labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, ſæuosq́; labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poßis dare, ſemita certe

Vnica uia ad beatam uitam per uirtutem.

Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
NVLLVM numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq́; locamus.

SATYRA XI.

Ad Perſicum amicum ſuum quẽ frugali cõuiuio inuitarat cõtra eos, qui exquiſitius lautiusq; comeſſentur, quã facultates ferãt.

Atticus eximie ſi cœnat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens: quid enim maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apitius? omnis
Conuictus, thermæ, ſtationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq́; ardens ſanguine fertur
Non cogente quidem, ſed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba laniſtæ.
Multos porrò uides, quos ſæpe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet expectare macelli,

Et quibus in ſolo uiuendi cauſa palato eſt.
Egregius cœnat,meliusq́ miſerrimus horum,
Et cito caſurus iam perlucente uina.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obſtantibus,interius ſi
Attendas,magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis,uel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire guloſum.
Fictile,ſic ueniunt ad miſcellanea ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret:in Rutilo nam
Luxuria eſt,in Ventidio laudabile nomen
Sumit,& à cenſu famam trahit.illum ego iure
Deſpiciam,qui ſcit quanto ſublimior Athlas
Omnibus in Libya ſit montibus,hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata diſtet ab arca
Saculus,è cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν:
Figendum,& memori tractandum pectore,ſiue
Coniugium quæras,uel ſacri in parte ſenatus
Eſſe uelis,nec enim loricam poſcit Achilles
Therſites,in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem,ceu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas.te conſule,dic tibi quis ſis
Orator uehemens,an Curtius,an Matho,buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ,ſpectandaq́ rebus
In ſummis,minimis etiam cum piſcis emetur,
Nec multum cupias,cum ſit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te deficiente crumena,
Et creſcente gula manet exitus,ære paterno
Ac rebus merſis in uentrem,fœnoris,atque
Argenti grauis,& pecorum,agrorumq́ capacem?
Talibus à dominis poſt cuncta nouiſsimus exit
Annulus,& digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres,nec funus acerbum
Luxuriæ,ſed morte magis metuenda ſenectus.

Miſcel.lud.hoc eſt,abſumptis opibus coguntur fierij ludij & hiſtriones, quales ſolēt cō uenire in Miſcellis ludis.

Apophthegma illud, inqt, noſce teipſum, non ſolum ad corporis ſtaturam aut formam pertinet, ſed ad oīa uitę officia ut nihil ſupra uires attentes, e cœlo autem demiſſum putabatur quod eſſet in templo Appollinis Delphici aureis literis ī ſcriptum cōſecratumq́.

Impudentia nepotum, qui cũ decoxerint & ob ęs alienum coguntur fugete nihil curãt.

Hi plerunque gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis conſumitur: inde ubi paulum
Neſcio quid ſupereſt, & pallet fœnoris autor,
Qui uertêre ſolum, Baias, & ad hoſtia currunt.
Cedere nanque foro iam non tibi deterius, quàm
Aeſquilias à feruenti migrare Suburra.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
Perſice non præſtem uita, nec moribus, & re,
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram alijs dictem puero ſed in ore placentas.
Nam cum ſis conuiua mihi promiſſus, habebis

Accipiã te eo apparatu quo Euander Herculẽ & Aeneã, nimirum frugaliter.

Euandrum, uenies Tyrinthius, aut minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine cœlum
Alter aquis, alter flammis ad ſydera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino ueniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, inſcius herbæ,
Necdum auſus uirgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quàm ſanguinis, & montani

Aſparagi, herba quàm quidã corrudã uocãt dicta à caulis aſperitate, teſte Varrone,

Aſparagi, poſito quos legit uillica fuſo.
Grandia præterea, tortoque calentia fœno
Oua adſunt ipſis cum matribus, & ſeruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
Signinum, Syriumque pirum de corbibus iiſdem
Aemula picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam

Hæc cœna noſtra, olim fuiſſet lauta, nã Curius Dentatus ipſe herbis & rapis nonnunquam ueſcebatur.

Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.
Hæc olim noſtri iam luxurioſa ſenatus
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipſe focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc
Squallidus in magna faſtidit compede foſſor,

Qui meminit calidæ ſapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga ſuis rara pendentia crate
Moris erat quondam feſtis ſeruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, ſi quam dabat hoſtia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atq;
Caſtrorum imperijs, & dictatoris honore
Functos, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; ſeueros
Cenſoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & ſeria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis,
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atq; ſupellex.
Tunc rudis, & Graias mirari neſcius artes,
Vrbibus euerſis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, cælataq; caſsis
Romuleæ ſimulacra feræ manſueſcere iuſſæ
Imperij fato, & geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & haſta,
Pendentiſq; Dei perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, ſi liuidulus ſis.
Templorum quoq; maieſtas præſentior, & uox
Nocte fere media, mediamq; audita per urbem
Littore ab Oceani Gallis uenientibus, & dijs
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latijs curam præſtare ſolebat

Frugalitas priſcorum Romanorum.

Lecti olim nõ erãt ut nunc, pͥcioſi & fabrefacti.

Milites nõ ſtudebãt tantũ ſupellectilis ſplẽdori, quantum armorum ſuorũ cęlaturis & ſignis.

Thuſ. cat. fictili Nã uaſa Aretina pͨcipue laudantur.

Religio purior erat & dij magis propitij, tã etſi minori apparatu colerentur.

Fictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, noſtraq́ ex arbore menſas
Tempora uiderunt, hos lignum ſtabat in uſus,
Annoſam ſi forte nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit, putere uidentur
Vnguenta, atq; roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes.
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Iam nimios, capitiq́ graues, hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho bilis. nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo ſuperbum
Conuiuam caueo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas. adeo nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his ulla unquam obſonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Cripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,
Et Scythicæ uolucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getûlus orix, hebeti lautiſſima ferro
Cæditur, & tota ſonat ulmea cœna Suburra.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus aphræ
Nouit auis noſter tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atq; a frigore tutus,
Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
Quiſquam erit, & magno, cum poſcis, poſce latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectiq́ capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.

Syene inſula in Aethiopiæ finibus in qua magna uis Elephantorum naſcitur.

Teſſellæ tali, a teſſera deflexum.

Tripher⁹ hic docebat artē ſtructoriam in Suburra, & ſecandi geſt⁹ cultro & ligneis ferculis repræſentabat.

Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci:
Suſpirat longo non uiſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hœdos:
Ingenui uultus puer, ingenuiq́ pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura ueſtit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec uellendas iam præbuit alas,
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina gutto,
Hic tibi uina dabit diffuſa in montibus illis
A quibus ipſe uenit, quorum ſub uertice luſit.
Nanq; una, atq; eadem uini patria, atq; miniſtri,
Forſitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuq́; probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis urticæ: maior tamen iſta uoluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq́ oculis concepta urina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Teſtarum crepitus cum uerbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet, ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omniq́ libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
Nanq́ ibi fortunæ ueniam damus, alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus, hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidiq́ uocantur.
Noſtra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atq́ Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales uerſus qua uoce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem: non fœnoris ulla
Mentio, nec prima ſi luce egreſſa, reuerti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor

Puerũ ſimplicẽ, & modeſtũ multis circunſtantijs deſcribit.

Gadita. Gaditanę ſaltationes molles & laſciuę in conuiuijs adhibebantur, ad exhilarandos cõuiuarum animos.

πυδιχμα genus ſaltationis laconicę, i. qua pedes in orbẽ ad nates torqbantur: de qua Lucianus in libello περὶ ὀρχήσεως.

Hortatur conuiuam ſuũ ad hilaritatem, & animi trãquillitatẽ omiſsis curis & ſuſpitionibus.

Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexatasq́ comas, & uultum, auremq́ calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, & ſeruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone ſodales.
Interea Megaleſiacæ ſpectacula palmæ
Idæum ſolenne colunt ſimilisq́ triumpho
Præda caballorum prætor ſedet, ac mihi pace
Immenſæ, nimiæq́ licet ſi dicere plebis;
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem

Viri pan. facti ois praſinę cui fauebat bona pars ciuitatis.

Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam, attonitamq́ uideres
Hanc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis
Conſulibus. ſpectent iuuenes, quos clamor & audax
Sponſio, quos cultæ decet aſſediſſe puellæ.
Noſtra bibat uernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatq́ togam, iam nunc in balnea ſalua
Fronte licet uadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam, facere hoc non poſſis quinq́ diebus
Continuis, quia ſunt talis quoq́ tædia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

Ad Coruinum cui ſcribit ſe p̄ ſalute Catulli amici, qui naufragus enatauerat dijs uota ſoluturum: ac obiter i captatores teſtamentorū, noīatim Nęuium & Hiſtrum Pacuuiū qui ex eo quæſtu ditati erāt, inuehitur.

Natali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
Qua feſtus promiſſa deis animalia ceſpes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem
Tarpeio ſeruata Ioui, frontemq́ coruſcat,
Quippe ferox uitulus templis maturus, & aræ,
Spargendusq́ mero quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi ſimilisq́ affectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,

Læta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq́; paſſi
Nuper & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam præter pelagi caſus, & fulguris ictum
Euaſi, denſæ cœlum abſcondere tenebræ
Nube, una ſubitusq́; antemnas impulit ignis,
Cum ſe quiſq; ilio percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium uelis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando poetica ſurgit
Tempeſtas: genus ecce aliud diſcriminis, audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cætera ſortis
Eiuſdem, pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam uotiua teſtantur fana tabella
Plurima (pictores quis neſcit ab Iſide paſci?)
Accidit & noſtros ſimilis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, ueſtem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adiuuat aer,
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratêra capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, uel coniuge Fuſci.
Adde & baſcaudas, & mille eſcaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.

Amici Catulli, ut paulo poſt te ſtatur.

Poet ſurg: Tã ſæua fuit illa tẽpeſtas, quã ea quæ a poetis deſcribi ſolet, cum per cõtentionẽ exaggerãt rem.

Als, ueſtes Bæticas, quæ ex natiua lana texebantur citra tinctoris operam.

Emp. Ol. Philippus Amynthæ filius qui Olynthũ Thraciç ciuitatẽ auro a Laſchene proditore redemit.

Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebúſq; ſalutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,
Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, ſed nec
Damna leuant tunc aduerſis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum, diſcriminis ultima quando
Præſidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & uentis animam commite, dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac ſeptem ſi ſit latiſſima teda.
Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam iacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera uectoris fatumq; ualentius Euro,
Et pelago, poſtquam Parcæ meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura.
Ventus adeſt, inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extenſis, & quod ſuperauerat unum,
Velo prora ſuo iam deficientibus Auſtris.
Spes uitæ cum ſole redit, tum gratus Iulo,
Atq; nouercali ſedes prælata Lauino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam uiſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rurſus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam. non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc ſtagnante ſinu gaudens ibi uertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Dig. Alludit ad dictum philoſophi cuiuſdam, qui cũ audiſſet nauem trium digitorũ eſſe craſsitudine, tantũ, inqt, a morte abſũt qui nauigant.

Cand. Albam intelligit quæ ab alba porca quæ trigĩta peperit fœtus albos, & ipſa Alba denominata eſt, author Varro.

Ite igitur pueri, linguis animiſq́ fauentes,
Sertaq́ delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq́ uirentem,
Iam ſequar, & ſacro, quod præſtat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera,
Hic noſtrum placabo Iouem, laribuſq́ paternis
Thura dabo, atq́ omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes. libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili: uerum hæc nimia eſt impenſa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. ſentire calorem.
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis ueſtitur tota tabellis
Porticus, exiſtunt qui promittant hecatomben.
Quatenus hic non ſunt nec uenales Elephantes,
Nec Latio, aut uſquam noſtro ſub ſydere talis
Bellua concipitur, ſed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro
Cæſaris armentum, nulli ſeruire paratum
Priuato, ſiquidem Tyrio ſeruire ſolebant
Hannibali, & noſtris ducibus, regiq́ Moloſſo.
Horum maiores, & dorſo ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmam.
Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Hiſtrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ uictima ſacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, uouebit
De grege ſeruorum magna, & pulcherrima quæq́
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum

Ling. fauē. uerba quib in ſacris ſilentiū indicebatur, ſic Tibullus: Lingua uir mulier que faue.

Nemo ſuſpicetur me id agerē ut captem hominem nā orbus non eſt neque admodum locuples.

ἑκατόμβη ſacrificium dictū a numero boū, quod genus deſcribit Iul. Capitolinus in uita Maximi & Balbini.

Tāta eſt captatorū improbitas, ut uel proprię filię ñ parcāt ſi ꝑ leges liceret, mō ſpes ꝑdę affulgeat.

Imponet uittas: & ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & ſi
Non ſperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo teſtamento
Mille rates, nam ſi Libitinam euaſerit æger,
Delebit tabulas incluſus carcere naſſæ,
Poſt meritum ſanè mirandum, atq; omnia ſoli
Forſan Pacuuio breuiter dabit, ille ſuperbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius quæſo, uel Neſtora totum
Poßideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

Ad Caluinum quẽ cõſolatur uehemẽter dolẽtem propter pecuniã ab eo apud quem deposuerat sibi ab negatã, dicens nõ carere supplicio eũ q fidẽ nõ seruat. Nam ut maxime hoiũm iudiciũ euadat talis, conscientię carnificiuã non euadet.

EXemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet autori. prima eſt hæc ultio, quòd ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid ſentire putas omnes Caluine recenti
De ſcelere, & fidei uiolatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis ſenſus tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus
Quæ pateris, caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum, ſtupet hæc, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis uſus?
Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis

Victrix Fortunæ ſapientia. DICIMVS *autem*
Hos quoque felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
RARI *quippe boni: numero uix ſunt totidem, quot*
Thebarum portæ, uel diuitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; ſecula ferri
Temporibus, quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Feſidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic ſenior bulla digniſſime, neſcis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, neſcis
Quem tua ſimplicitas riſum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, aræq; rubenti?
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius quàm
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter antris,
Nulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſq; deus, nec turba deorum
Talis, ut eſt hodie, contentaq; ſydera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut uulturis atri
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunę inſultibus.

Rari. alludit ad Gręcię ſapiẽtes, q numero ſeptẽ fuere, ut Thebis portæ, & Nili oſtia.

Indigenæ, qui Gręcę uocãtur αὐτόχθονες.

Hercu. uxor, Hebe Iouis & Iunonis filia, q cũ Ganymede eſt dijs a cyathis.

Profun. matris quod ſorte Neptuno obuenit

Sanctitas priſcę uitę & probati mores.

Imponet uittas: & ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & ſi
Non ſperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo teſtamento
Mille rates, nam ſi Libitinam euaſerit æger,
Delebit tabulas incluſus carcere naſſæ,
Poſt meritum ſanè mirandum, atq; omnia ſoli
Forſan Pacuuio breuiter dabit, ille ſuperbus
Incedet uictis riualibus, ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius quæſo, uel Neſtora totum
Poßideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

Ad Caluinum quē conſolatur uehementer dolētem propter pecuniā ab eo apud quem depoſuerat ſibi abnegatā, dicens nō carere ſupplicio eū q fidē nō ſeruat. Nam ut maxime hoīum iudiciū euadat talis, conſcientię carnificinā non euadet.

Exemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet autori. prima eſt hæc ultio, quòd ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid ſentire putas omnes Caluine recenti
De ſcelere, & fidei uiolatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis ſenſus tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus
Quæ pateris, caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum, ſtupet hæc, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis uſus?
Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis

Victrix Fortunæ ſapientia. DICIMVS *autem*
Hos quoque felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
RARI *quippe boni: numero uix ſunt totidem, quot*
Thebarum portæ, uel diuitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; ſecula ferri
Temporibus, quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Feſidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic ſenior bulla digniſſime, neſcis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, neſcis
Quem tua ſimplicitas riſum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, araeq; rubentis?
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius quàm
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter antris,
Nulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſq; deus, nec turba deorum
Talis, ut eſt hodie, contentaq; ſydera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut ſicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut uulturis atri
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunę inſultibus.

Rari. alludit ad Græcię ſapiētes, q̃ numero ſeptē fuere, ut Thebis portæ, & Nili oſtia.

Indigenæ, qui Gręcę uocātur αὐτόχθονες.

Hercu. uxor, Hebe Iouis & Iunonis filia, q̃ cū Ganymede eſt dijs a cyathis.

Profun. matris quod ſorte Neptuno obuenit

Sanctitas priſcę uitę & probati mores.

Si iuuenis uetulo non aſſurrexerat,& ſi
Barbato cuicunq; puer,licet ipſe uideret
Plura domi farra,& maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quattuor annis,
Primaq; par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
Nunc ſi depoſitum non infitietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota ærugine follem,

Thuſ.lib quæ ex diſciplina Hetruſca expie tur:nã aruſpicina inuẽta eſt in Hetruria,oſtendit aũt ſuo ſeculo monſtri eſſe ſiſe,ſi quis fidẽ ſeruet, tanta eſt morũ deprauatio.

Prodigioſa fides,& Thuſcis digna libellis,
Quæq; coronata luſtrari debeat agna.
Egregium ſanctumq; uirum ſi cerno,bimembri
Hoc monſtrum puero,& miranti iam ſub aratro
Piſcibus inuentis,& fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa conſederit uua
Culmine delubri,tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris,& lactis uortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega,quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo,maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile,& pronum eſt ſuperos contemnere teſtes,
Si mortalis idem nemo ſciat. aſpice quanta
Voce neget,quæ ſit ficti conſtantia uultus.
Per ſolis radios,Tarpeiaq; fulmina iurat,

Cyrrh uat. Apollinis q in Cyrrha Delphis uicino oppido colebat.

Et Martis frameam,& Cyrrhæi ſpicula uatis,
Per calamos uenatricis,pharetramq; puellæ,
Perq; tuum pater Aegæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus,haſtamq; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si uero & pater eſt,comedam,inquit flebile nati
Sinciput elixi,Pharioq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices,& lucis,& anni,
Atq; ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.

Eſt alius metuens ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos,& peierat,atq; ita ſecum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore noſtro
Iſis,& irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo uel cæcus teneam,quos abnego,nummos.
Et phthiſis,& uomicæ putres,& dimidium crus
Sunt tanti?pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas,ſi non eget Anticyra,nec
Archigene.quid enim uelocis gloria plantæ
Præſtat,& eſuriens Piſææ ramus oliuæ?
Vt ſit magna,tamen certe lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient?ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar,ſolet his ignoſcere.multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato.
Ille crucem pretium ſceleris tulit,hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant.tunc te ſacra ad delubra uocantem
Præcedit,trahere immo ultro,ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
Creditur à multis fiducia.mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas,ut Stentora uincere poßis,
Vel potius quantum gradiuus Homericus,audis
Iuppiter hæc?nec labra moues,cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus,uel aheneus?aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus,& ſectum uituli iecur albaq; porci
Omenta?ut uideo nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter ueſtras,ſtatuamq; Batilli.
Accipe quæ contra ualeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos,nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica diſtantia,non Epicurum
Suſpicit exigui lætum plantaribus horti,
Curentur dubij medicis maioribus ægri,

Prępoſtera q̃ro rumdã ſuperſtitio.

Lad expedit pauper & ſanqualis fuit curſor ille.

For.uerba ſunt eius q̃ flagitiũ admiſit.

Mim.fabulam in qua introducitur ſeruus clamore mirabili.

Bat. pueri Samij q̃ a Polycrate directa fuit citharœdico ornatu. Is fuit qui ab Anacreonte poeta etiã dilectus fuit ut teſtatur Horatius

Tu uenam uel diſcipulo committe Philippi,
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidem accepto claudenda eſt ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera, nemo dolorem
Fingit in occaſu, ueſtem diducere ſummam* — **als, in hoc caſu.*
Contentus uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amiſſa pecunia ueris.
Sed ſi cuncta uides ſimili fora plena querela,
Si decies lectis diuerſa in parte tabellis
Vana ſupervacui dicunt chirographa ligni, — χειρόγραφα ſchedæ ꝓpria manu cõſcriptæ quibus nos creditori obligamus.
Arguit ipſorum quos littera, gemmaq; princeps
Sardonyches, loculis quæ cuſtoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia cenſes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina: confer
Conductum latronem, incendia ſulphure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes:
Confer & hos, ueteris qui tollunt grandia templi — Rubig. donaria quę ꝑꝑ uetuſtatem ipſam merito religioſa haberi debebant.
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo poſitas à rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt, minor extat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni, qui bracteolam de caſtore ducat,
An dubitet ſolitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduerſis innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos Gallicus urbis — Gal. Rutilius Gallicus ſub Domitiano præfectus urbis.
Vſq; à lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi noſſe uolenti.

*Sufficit una domus, paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroe craſſo maiorem infante mamillam?
Cærula quis ſtupuit Germani lumina? flauam
Cæſariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thraceum uolucres, nubemq́; ſonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hoſti, raptusq́; per aera curuis
Vnguibus à ſæua fertur grue: ſi uideas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere: ſed illic
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nulla'ne periuri capitis, fraudisq́; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & noſtro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit, ſed corpore trunco
Inuidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At uindicta bonum uita iucundius ipſa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia cauſis,
Quantulacunq́; adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq́; ſenex uicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ ſæua inter uincla cicutæ
Accuſatori nollet dare. plurima felix.
Paulatim uitia, atq́; errores exuit omnes
Prima docens rectum ſapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi eſt animi, exiguiq́; uoluptas
Vltio. continuo ſic collige, quòd uindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina, cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos? & ſurdo uerbere cædit*

Infant. mamil. in Meroe iſtla fœminę mammas habent infantib. pares, ut teſtatur Mela Pomponius.

Sapientis eſt nolle ſe ulciſci cũ poſſit, quanquam grauiter læſus.

Senex. Socrates cuius patiētia multis exēplis probata eſt.

Conſcientia ſatis graue ſupplium eſt ſcenibus.

Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo ſæuior illis,
Quas & Cædit ius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, dieq́ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia uates;
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq́ probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq́,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola uoluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat
Faucibus ut morbo ſiccis, interq́ molares
Difficili creſcente cibo, ſed uina miſellus
Expuit, Albani ueteris pretioſa ſenectus
Diſplicet, oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto uerſata toro iam membra quieſcunt,
Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem ſudoribus urget
Te uidet in ſomnis, tua ſacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq́ fateri.
Hi ſunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoq́ murmure cæli,
Non quaſi fortuitu, nec uentorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & iudicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempeſtas, uelut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem

Si cœpere

Pyth. Hiſtoriã de Glauco Lacedęmonio, pli xe tractat Herodotus li. vi. q̃ hic poeta obiter idicauit.

Pœna qua laborant ij q ſibi ſunt male conſcij aut certe mali aliqd uerſant in animo.

Ma. huma. uenerabili & diuina ſpecie ut Sueto. in Claudio.

Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant, pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere galli
Non audent: quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? uel quæ non dignior hoſtia uita?
Mobilis, & uaria eſt ferme natura malorum,
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quis nam hominum eſt, quem tu contentum uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum ueſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Aegæi rupem, ſcopuloſq; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuiſi, tandemq; fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

Lateris dolor quem Græci πλευριτιδα appellant.

Qui ſemel aſſueuit uitijs, nõ facile ſe poſtea ab illis abſtinere põt donec pẽdeat, aut ſtrãguletur.

SATYRA XIIII.

Plurima ſunt Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris, traduntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,
Nec de ſe melius cuiquam ſperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.
Et cana monſtrante gula, cum ſeptimus annus
Tranſierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,

Ad Fuſcinum in parẽtes q̃ liberos ſuos ſceleratis morib⁹ corrũpũt, quos optimis exemplis debebãt formare & ꝓuocare ad meliora.

Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.

F ilij nō docentur humanitatē & clemētiam, ſed potius crudelitatē & tyrānidem inſſeruos.

Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos ſeruorum, & corpora noſtra
Materia conſtare putat, paribusq; elementis?
An ſæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam ſirena flagellis
Comparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.

Afficiunt, deiectant, hoc quidē in loco, eſt autem uerbum medium.

Quid ſuadet iuueni lætus ſtridore catenæ,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? expectas ut non ſit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit. ceras nunc hac dictante puſillas
Implet, & ad mœchum dat eiſdem ferre cinædis.

Natura faciles ſum' ad uitia.

Sic natura iubet, uelocius, & citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeant animos autoribus, unus, & alter
Forſitan hæc ſpernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan.

Titan Prometheus Iapeti filius Titani nepos.

Sed reliquos fugienda patrum ueſtigia ducunt,
Et monſtrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur damnis huiuſce, etenim uel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes ſumus, & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; ſub axe,
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus uſquam.
Nil dictu fœdum, uiſuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid

Ad deteriora faciles/ ſumus noſtra ſponte, quēadmodum probat exēplū q̄d Catilinas, & ſeditioſos ubiq; facile inuenias: Brutum aut Catonem, non ita.

Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit ira,
Quandoquidem ſimulem tibi ſe non corpore tantum,
Nec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
Omnia deterius tua per ueſtigia peccet,
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem libertatemq; parentis,
Cum facias peiora ſenex, uacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc uentoſa cucurbita quærat?
Hoſpite uenturo ceſſabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis, uirgamq; tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis uenientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, & tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſeruulus unus.
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, uitioq; carentem?
Gratum eſt, quod patriæ ciuem populoq; dediſti,
Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas. ſerpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq; relictis,
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoq; uulturis, & ſe
Paſcentis propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generoſæ
In ſaltu uenantur aues, tunc præda cubili

Cucurbita freneticis ſolet admoueri, occipitio iciſo, cucurbitula ſi neque mens conſtet, neque ſomnus accedat, autor Cor. Celſus.

Pulchrum eſt gignerẽ pueros ſi ita educãtur, ut reipbli. ſint utiles.

Vt ciconiarum pulli a teneris aſſuefacti colubris ueſcũtur, ſic liberi tales euadũt quales a parẽtibus inſtituuntur.

Ponitur, inde autem cum ſe matura leuabit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quamprimum rupto prædam geſtauerit ouo.

Cum lit. ſunt q putēt Iuuenalē alluſiſſe ad nomē Caietę, nā curua Caietas Lacones appellant, autor Strabo.

Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietæ ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc præneſtinis in montibus, alta parabat
Culmina uillarum, Græcis, longeq́; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq́; Herculis ædem,
Vt ſpado uincebat capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen menſura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.

In ſuperſtitionem Iudęorum occaſione ſumpta a patribus ſuperſtitioſis, q filios ſuo exēplo in Iudaiſmum inducūt.

Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit: mox & præputia ponunt:
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque uolumine Moſes
Non monſtrare uias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere uerpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæq́; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq́; auaritiam exercere iubentur.

Fallit enim iuxta illud, Decipimur ſpecie recti.

FALLIT *enim uitium ſpecie uirtutis, & umbra,*
Cum ſit triſte habitu, uultuq́; & ueſte ſeuerum,
Nec dubiè tanquàm frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſeruet eaſdem

Ponticus qui apud Colchos ſeruabat aureū uellus a Phryxo ſuſpenſum.

Heſperidum ſerpens, aut Ponticus. adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq́; uerendum
Artificem, quippe his creſcunt patrimonia fabris,
Sed creſcunt quocunq́; modo, maioraq́; fiunt

Incude aſsidua, ſemperq́ ardente camino.
Et pater ergo animi feliceis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant, iuuenes hortantur, ut illam
Ire uiam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.
Mox acquirendi docet inſatiabile uotum,
Seruorum uentres modio caſtigat iniquo
Ipſe quoq́ eſuriens, neq́ enim omnia ſuſtinet unquam
Mucida cœrulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius concham æſtiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq́ ſiluro,
Filaq́ ſectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
CRESCIT amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit,
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fines: maiorq́ uidetur,
Et melior uicina ſeges, mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliua.
Quorum ſi pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, laſſoq́ famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur ariſtas,
Nec prius inde domum, quàm tota noualia ſæuos
In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix poſsis, quàm multi talia plorent,
Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quæ fœdæ buccina famæ?

Secta a ſequendo, quæ ꝓpria eſt philoſophorum, autor Seneca.

Minutal, condimẽti genus quod ex rebus minutim cõciſis cõficiebatur.

De ponte, mẽdicus, nã in põtibus mẽdicãt ſtipem.

Seges a ſecando, eſt fructus, & terra quæ ſeritur.

Tunicam. uerba auari, q iuxta illud Horatij populus me exſibilat ait, at mihi plaudo ipſe domi.

Quid nocet hoc: inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm ſi me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.

Ex priſcorum frugalitate oſtendit temporis ſui fallû & auaritiam, nam cũ ętate & bello iam cõfecti eſſent bene ſecũ agi putabãt ſi uno aut altero iugero agri donarentur.

Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſſis
Prælia, uel Pyrrhum immanem, gladiosq; Moloſſos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea ſanguinis, atq; laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ: ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde ferè ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum

Non facile poteſt quiſpiam iuſte, & cito diteſcere.

Humanæ mentis uitium, quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt unquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis

Cuiuſmodi pręceptis ueteres liberos ſuos exhortati ſunt.

O pueri Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtinusq; ſenex, panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ poſt munus ariſtæ
Contingunt homines ueteris faſtidia quercus.
Nil uetitum feciſſe uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummouet euros
Pellibus inuerſis: peregrina, ignotaq; nobis

Ad ſcelus,atq; nefas,quodcunq; eſt,purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus,at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat,accipe ceras,
Scribe puer,uigila,cauſas age,perlege rubras
Maiorum leges,aut uitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo,nareſq; piloſas
Annotet,& grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum Attegias,caſtella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat.aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget,& tepido ſoluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita,pares,quod uendere poßis
Pluris dimidio,nec te faſtidia mercis
Vllius ſubeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta,& corium.lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet.illa tua ſententia ſemper in ore
Verſetur diis,atq; ipſo Ioue digna poeta:
Vnde habeas quærit nemo,ſed oportet habere.
Hoc monſtrant uetulæ pueris poſcentibus aſſem,
Hoc diſcunt omnes ante alpha,& beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis quemcunq; parentem
Sic poſſum affari:dic ô uanißime,quis te
Feſtinare iubet?meliorem præſto magiſtro
Diſcipulum.ſecurus abi,uincêris ut Aiax
Præteriit Telamonem,ut Pelea uicit Achilles.
Parcendum eſt teneris,nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ,cum pectere barbam
Cœperit,& longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis,uendet periuria ſumma
Exigua,Cereris tangens aramq; pedemq;.
Elatam iam crede nurum,ſi limina ueſtra
Mortifera cum dote ſubit,quibus illa premetur
Per ſomnum digitis?nam quæ terraq;,mariq;

Ambitio,cauſa omnium ſcelerum.

Vi:ē Centurionis munus, qui uitem geſtat.

Sol.ſi non ſis animoſus in bello.

Sent poetę Ennii, cuius eſt ꝧ ſus ilie, Vnde habeas &c.

Quid opus eſt iuuentutem inſtiges,cū per ſe ad uitia ſit procliuis, & te in ea re facile ſuperabit.

Quib.dig qua ſi dicat aconi-

to infectis fœmineis, uel tactu præſentiſſimo ueneno, autor Plinius.

Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui dices olim, nec talia ſuaſi,
Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros,

Et qui. Quidã putant hũc uerſum eſſe notũ.

Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quem ſi reuoces ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metisq́ relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum

Cum pater ſtultum eſſe ait beneficium amico præſtare, in cauſa eſt ut filius ſordid⁹ ſit

Permittas, adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis iuueni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq́ propinqui,
Et ſpoliare doces, & circumſcribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te eſt,

Menœce⁹ Thebanus, qui ex oraculi monitu ꝓ ſalute patriæ ſpõte ſe traſſiluit, & in medias hoſtiũ acies coniecit, ut ſcribit Papinius. lib. 10. Theb.

Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, ſi Græcia uera, Menœceus,
In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuo, tanquam & tubicen ſurrexerit unà.
Ergo ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidumq́ magiſtrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua, ſed graue tardas
Expectare colos, morieris ſtamine nondum
Abrupto, iam nunc obſtas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atq́ eme, quod Mithridates
Compoſuit, ſi uis aliam decerpere ficum,
Atq́ alias tractare roſas, medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monſtro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,

Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, & ad uigilem ponendi Caſtora nummi,

Caſt. apud mēſarios qui ī ſero erāt ubi erat ædes Caſtoris & Polluos.

Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit ſeruare ſuas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negocia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora, quiq; ſolent rectum deſcendere funem?
Quàm tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,

Cory. piratica quales ſunt Cilices.

Atq; habitas Coro ſemper tollendus, & Auſtro
Perditus à Siculis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paſſum, & municipes Iouis aduexiſſe lagœnas?

Paſſum, uini genus, quod ex Creta potiſſimum mittebatur, fit autē ex uuis ad ſolem paſsis & areſactis, unde nomē habet.

Hic tamen ancipiti figens ueſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq́; famemq́;
Illa reſte cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hominum eſt iam
In pelago, ueniet claſsis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getûlaq; tantum
Aequora tranſiliet, ſed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæpretium eſt, ut tenſo folle reuerti
Inde domum poßis, tumidaq́; ſuperbus aluta
Oceani monſtra, & iuuenes uidiſſe marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille ſororis
In manibus uultu Eumenidum, terretur & igni.

Cū multa ſint inſaniæ genera ſua quadā inſania laborat auarus.

Hic boue percuſſo mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur unda,
Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis huius
Conciſum argentum in titulos, facieſq́; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura, ſoluite funem

Conciſ. περί-φοχσις pecuniæ quæ uarijs titulis & imaginibus ſignatur.

Frumenti dominus clamat, piperisq; coemptor,
Nil color hic cœli, nil faſcia nigra minatur,
Aeſtiuum tonat infelix, ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctusq; premetur
Obrutus, & zonam læua, morſuq; tenebit.
Sed cuius uotis modo non ſuffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida ſufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, merſa rate naufragus aſſem
Dum rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, ſignisq; ſuis, Phrygiaq; columna,
Atq; ebore, & lata teſtudine. dolia nudi
Non ardent cynici, ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſta cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna deam. menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam,
In quantum ſitis, atq; fames, & frigora poſcunt,
Quantum Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere. miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus, effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Hæc quoq; ſi rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta
Si nondum impleui gremium, ſi panditur ultra:

Zonã, crumenulam in qua aurum recondebãt & ea ſe præcingebãt.

Alexander uidit Diogenem ſe feliciorẽ q nihil cuperet cum ipſe uno mundo non eſſet cõtentus.

Othon, qui tulerat legem ne quis ſederet in xiiij gradib, niſi q quadringenta ſeſtertia haberet.

Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficent animo, nec diuitiæ Narciſci.
Indulſit Cæſar Cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iuſſus.

SATYRA XV.

Quis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet ſaturam ſerpentibus ibim.
Effigies ſacri nitet aurea Cercophetheci.
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ.
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam:
Porrum, & cæpe nefas uiolare, ac frangere morſu
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis ueſci licet: attonito cum

Ad Voluſium Bithynicũ De immanitate & ſuꝑſtitione Aegyptiorum, q̄ præpoſtera religiõe feras colunt, homines iugulat, feriũt carnibus abſtineãt humanis ueſcantur.

Tale ſuper cœnam facinus narraret Vlyſſes
Alcinoo, bilem, aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moueat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abicit ſæua dignum, ueraq; Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Syllam, uel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres

Ea quæ Vlyſſes narrabat Alcinoo, etſi fabuloſa erãt, tamen minus erant atrocia quã quod narrabo.

Crediderim, aut tenui percuſſum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis,
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit,
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyræa temẽtum duxerat urna,
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper conſule Vinco
Geſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti,

Coptus cõmune Arabum & Aegyptiorum emporium.

Nos uulgi ſcelus, & cunctis grauiora cothurnis,
Nam ſcelus à Pyrrha, quanquã omnia ſyrmata uoluas,
Nullus apud tragicos populus facit, accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile uulnus,

Odium inter Aegyptios ob religionẽ. Nã qui Combi habitant Crocodilum colunt, qui uero Tentyram, accipitrem.

Ardet adhuc Combos, & Tentyra. ſummus utrinq;
Inde furor uulgo, quod numina uicinorum
Odit uterq; locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit. ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent poſitis ad templa, & compita menſis,
Peruigiliq; thoro, quem nocte ac luce iacentem
Septimus interea ſol inuenit. horrida ſanè

als, ripa.

Canop ubi tẽplum erat Serapidis ad cuius ſacra magna uis hominũ confluebat non ſine nequitia.

Aegyptus, ſed luxuria quantum ipſe notaui,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.*
Adde quòd & facilis uictoria de madidis, &
Blæſis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunq;
Vnguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium, ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ,
Dehinc clamore pari concurritur, & uice teli
Sæuit nuda manus, paucæ ſine uulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine naſus
Integer, aſpiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.

Cõtentionem illa iocum arbitrantur, niſi aliquot pereant.

Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et ſanè quòd tot rixantis millia turbæ
Sic uiuunt omnes: ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis.

Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela, nec hunc lapidem, qualis ſe Turnus, & Aiax,
Et quo Tydides percuſſit pondere coxam
Aeneæ, ſed quem ualeant emittere dextræ
Illis diſsimiles, & noſtro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atq; puſillos.
Ergo deus quicunq; aſpexit, ridet, & odit,
A diuerticulo repetatur fabula, poſtquam
Subſidijs aucti, pars altera promere ferrum
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,
Qui uicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimia formidine curſum
Præcipitans, capiturq;, aſt illum in plurima ſectum
Fruſta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſsibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut uerubus: longum uſqueadeo, tardumq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quòd non uiolauerit ignem,
Quem ſumma cæli raptum de parte Prometheus
Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor: ſed qui mordere cadauer
Suſtinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula ſenſerit: ultimus autem
Qui ſtetit abſumpto tam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones, fama eſt, alimentis talibus uſi
Produxere animas: ſed res diuerſa, ſed illic
Fortunæ inuidia eſt, bellorumq; ultima, caſus
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Huius enim quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi, ſicut modo dicta mihi gens

Turnus Aẽ. 12 Aiax in Hectorẽ Iliad. 7 & Diomedes i 5 ſaxũ miræ magnitudinis in Aeneã miſit.

Palm. quæ & In Aegypto ubi Tentyra eſt plurima prouenit.

Exageratio ſceleris.

Vaſc. a Sertorio obſeſsi ne fidem po Ro. uiolarẽt cadaueribus ueſcebantur, dũ fame urgerẽtur ut ſcribũt Plutarchus & Apianus.

Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem, ac maciem, & tenues miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum ueniam dare, quiſ'ue deorum
Viribus abnuerit dira, atq; immania paſsis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus ueſcebantur? melius nos

Zeno, q̃ ꝓ uita tuanda ab honeſto recedendũ non putat.

Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat: ſed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, noſtraſq; habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos,

Thule inſula ultima ad ſeptẽtrionem.

De conducendo loquitur iam rhetore Thule
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atq; fide: ſed maior clade Sagunthus

Mæot. Taurica regio ĩ cherſoneſo ad oſt'a Mæotidis ſita, ẽ, ubi Dianę immolabãtur hoſpites.

Tale quid excuſat, Mæotide ſæuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hoſtia: quis modo caſus
Impulit hos? quæ tanta fames, infeſtaq; uallo
Arma coegerunt, tam deteſtabile monſtrum
Audere? an'ne aliam terra Memphitide ſicca
Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,

Saur. Gręcis ſunt ij qui Latine Sarmatæ uocantur.

Sauromatæq; truces, aut immanes Agathyrſi
Hac ſæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
Paruula fictilibus ſolitum dare uela phaſellis,
Et breuibus pictæ remis incumbere teſtæ.
Nec pœnam ſceleri inuenies, nec digna parabis

Natura ad humanitatem naſcimur.

Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt,
Et ſimiles ira, atq; fames, mollißima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lachrymas dedit, hæc noſtri pars optima ſenſus,*

Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici,
Squalloremq́; rei, pupillum ad iura uocantem
Circumſcriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurrit, uel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris uult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A' grege mutorum, atq; ideo uenerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumq́; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq́; artibus apti
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram ſpectantia, mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum, & migrare uetuſto
De nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
Aedificare domos, laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos uicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare ſigna tuba, defendier iiſdem
Turribus, atque una portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. quando leoni
Fortior eripuit uitam leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit urſis.
Aſt homini ferrum letale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra, & ſarcula tantum
Aſſueti coquere, & marris, ac mouere laſſi
Neſcierint primi gladios excudere fabri.

*al intima. ut lachrymis penitiſſimos affectus exprimi intelligas.

Minor, igne, i. iunior quam qui cremari meruerit. Nam ſcribit Plinius lib. 7. priſcis fuiſſe morē, hominē prius quam edito dēte nō cremari.

Peius conuenit hominibus inter ſe quam iter beluas ferociſsimas.

Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquàm homine, & uentri indulſit non omne legumen?

Tanta eſt hominū iter ſe atrocitas, ut nō contenti ſunt mutua cæde, niſi etiā ſe mutuo deuorent.

SATYRA XVI.

Oſtendit quāta cōmoda & priuilegia leges & imperatores ijs q militiam ſequuntur indulſerint

QVis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tyronem porta ſecundo
Sydere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: imo & ſi pulſetur, diſsimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſuræ
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extra,
Et procul à ſignis. iuſtiſsima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, ſi iuſtæ defertur cauſa querelæ.
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſq; manipli
Conſenſu magno efficiunt, curabitis, ut ſit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum, quis tam procul abſit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades molem aggeris ultra

Bar Centurio & miles datur militi iudex ex iſtituto Camilli, ne miles extra caſtra in ius uocaret.

Vagel. cauſidici audatiſsimi qui uel cauſas periculoſas ſuſcipiebat.

Vt

Vt ueniat? lachrymæ ſiccentur protinus, & ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem, iudex quem dixerit, audeat ille
Neſcio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
Et credam dignum barba, dignumꝗ́ capillis
Maiorum, citius falſum producere teſtem
Contra paganum poßis, quàm uera loquentem,
Contra fortunam armati, contraꝗ́ pudorem.
Præmia nunc alia, atꝗ́ alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi ſi uicinus ademit,
Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſuperuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites incboet, annus
Totius populi: ſed tunc quoꝗ́ mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties ſubſellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Cæditio, & Fuſco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaꝗ́ fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum eſt, illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis.
Solis præterea teſtandi militibus ius
Viuo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorumꝗ́ æra merentem
Quamuis iam tremulus captat pater, hunc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, ſit felicißimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

FINIS.

Pag eum qui miles non eſt: Nam apud iuriſconſultos opponũtur paganus & miles.

An. tot. uix tandem niſi poſt longũ nteruallum conneniũt iudices, neque ſemper ius dicunt.

Ex filijs familias tantum militi, uiuo patre teſtari conceditur, & ꝙ ꝑarauit peculiũ in eius arbitrio eſſe, ut eſt apud iuriſconſultos.

A. PERSII VITA.

AVlus Perſius Flaccus, ut autor eſt Euſebius, Volaterris Hetruriæ ciuitate natus eſt, quod & ipſe uidetur innuere cum ait ſatyra ſexta,

Mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare quà latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe ualle receptat,
Lunai, &c.

Deſcribit enim portus Lunæ, quod oppidum eſt in Hetruria, quo ſeceſſerat: & mare ſuum uocat, nimirum ſe Hetruſcum ſignificans. Natus eſt, ut quidam uolunt, ſub Tiberio principe, eius imperij anno XXI. mortuus Neronis nono, cum ageret triceſimum ætatis ſuæ annum. Romam literarum cauſa profectus, ſumpta uirili toga, Cornuto philoſopho dedit operam, quem præcipue obſeruabat, ut ipſe teſtatur Satyra quinta,

Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit:
Me tibi ſuppoſui, teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu.

Amicos in primis coluit Minutium Macrinum equeſtris ordinis principem, & Cæſium Baſſum poetã Lyricum. Præter has ſatyras nihil ſcripſiſſe teſtatur Quintilianus lib. decimo de ſatyra loquens, in hanc ſententiam, Multum, & ueræ gloriæ, quamuis uno libro Perſius meruit.

Et Martialis,

Sæpius in libro memoratur Perſius uno,
Quàm leuis in tota Marſus Amazonide.

AVL. PERSII FLACCI POETÆ VOLATERRANI, SATYRARVM LIBER VNICVS.

PROLOGVS.

NE fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repente ſic poeta prodirem.
Heliconidas, pallidamq́; Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces, ipſe ſemipaganus
Ad ſacra uatum carmen afferro noſtrum.
Quis expediuit Pſitaco ſuum χαῖ ϱε?
Picasq́; doceuit noſtra uerba conari?
Magiſter artis, ingeniq́; largitor
Venter, negatas artifex ſequi uoces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Coruos poetas, & poetridas picas
Cantare credas pegaſeium melos.

Hęc præfatio, quę primæ ſatyrę argumẽti uice eſt, notat quorũdam ſtultitiã & ſordes qui ſine labore poetam naſci putant, ipſi, interim nihil cuiquã donantes.

SATYRA PRIMA.

O Curas hominum, ô quantum eſt in rebus inane.
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule, nemo?
Vel duo, uel nemo: turpe, & miſerabile, quare?
Næ mihi Pulydamas, & Troiades Labeonem
Prætulerint nugæ, non ſi quid turbida Roma
Eleuet, accedas, examen' ue improbum in illa
Caſtiges trutina: nec te quæſiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah ſi fas dicere: ſed fas,
Tunc, cum ad canicicm, & noſtrum iſtud uiuere triſte

In ſcriptores, q̃ tantum ad uoluptatẽ inepta quędã, & nihil ad bonos mores facẽtia ſcriberent.

Aſpexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,
Cum ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite. nolo.

Tantũ hoc ſpectãt hodie qui ſcribunt, ut gloriã & famã captent, nõ ut pſint, cũ effœminata uoce recitent.

Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexusq;, togaq; recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyce albus,
Sede legens celſa, liquido cum plaſmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello,
Hic neque more probo uideas, nec uoce ſerena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur ubi intima uerſu.
Tun' uetulæ auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe

Ohe, quid prodeſt didiciſſe literas, ne ſi oſtẽtes eruditionẽ tuam quã tãto ſtudio paraſti.

Quid didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quæ ſemel intus
Innata eſt, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniumq;, ô mores, uſq; adeo'ne
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt, digito monſtrari, & dicier, hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna eſt,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus

Phyllis & Hypſipyle Heroides ex Ouidij epiſtolis ſatis notæ.

Phyllidas, Hypſipylas, uat um & plorabile ſi quid
Eligat, & tenero ſupplantat uerba palato,
Aſſenſere uiri: nunc non cinis ille poetæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit oſſa?
Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo fortunataq; fauilla

In ſcribẽdo nõ hoc ſpectandũ, ut laudemur tãtum, ſed ultro, quia honeſtum eſt id agẽdum.

Naſcentur uiolæ? rides ait, & nimis uncis
Naribus indulges. an erit, qui uelle recuſet
Os populi meruiſſe, & cedro digna locutus
Linquere? nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?
Quiſquis es ô, modo quem ex aduerſo dicere feci,

Non ego,cum ſcribo,ſi forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis eſt,ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam,neq; enim mihi cornea fibra eſt,
Sed recti finemq;,extremumq; eſſe recuſo
Euge tuum;& belle:nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet?non hic eſt Ilias Acci
Ebria ueratro,non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres,non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis,calidum ſcis ponere ſumen.
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et uerum inquis amo,uerum mihi dicite de me.
Qui poteſt?uis dicam?nugaris,cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O Iane,à tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguæ,quantum ſitiat canis appula,tantum.
Vos ô patritius ſanguis,quos uiuere fas eſt
Occipiti cæco,poſticæ occurrite ſannæ.
Quis populi ſermo eſt?quis enim,niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere,ut per leue ſeueros
Effundat iunctura ungues?ſcit tendere uerſum
Non ſecus,ac ſi oculo rubricam dirigat uno.
Siue opus in mores,in luxum & prandia regum,
Dicere res grandes noſtro dat muſa Poetæ.
Ecce modo heroas ſenſus afferre uidemus
Nugari ſolitos Græce,nec ponere lucum
Artifices,nec rus ſaturum laudare:ubi corbes,
Et focus,& porci,& fumoſa palilia fœno,
Vnde Remus ſulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit:euge poeta.
Eſt nunc briſei quem uenoſus liber Acci,
Sunt quos Pacuuiusq;,& uerrucoſa moretur
Antiopa,ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos

Ilias. Nihil moror Acciũ Labeonẽ q elleboro ſe purgat,& cœnis laudatores redimit.

Felix q̃ nõ eſt tã ſtupid⁹,quin ſentiat adulatorum ſubſannationes,cũ alioqui laudant.

Siue comœdiã ſiue tragœdiã uelit ſcribere, magnus artifex.

In κακοζήλος & nimiũ antiq́tatis admiratores,uitia ꝓ uirtutibus æmulantes.

Cum uideas,quæris'ne,unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguasꝰ unde iſtud dedecus,in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia leuisꝰ
Nil'ne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pelleresꝰ quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio,Pedius quidꝰ crimina raſis
Librat in antithetis,doctas poſuiſſe figuras
Laudatur.bellum hoc,hoc bellumꝰ an Romule ceuesꝰ
Men' moueat quippeꝰ & cantet ſi naufragus,aſſem
Protulerimꝰ cantas,cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portesꝰ uerum,nec nocte paratum
Plorabit,qui me uolet incuruaſſe querela.
Sed numeris decor eſt,& iunctura addita crudis.
Claudere ſic uerſum didicit,Berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus Appennino.
Arma uirum,non' ne hoc ſpumoſum,,& cortice pingui,
Vt ramale uetus* uegrandi ſubere coctumꝰ
Quid nam igitur tenerum,& laxa ceruice legendumꝰ
Torua Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris,& lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat,reparabilis adſonat echo.
Hæc fierent ſi teſticuli uena ulla paterni
Viueret in nobisꝰ ſumma delumbe ſaliua
Hoc natat in labris,& in udo eſt Mænas,& Atys,
Nec pluteum cædit,nec demorſos ſapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculasꝰ uide ſis ne maiorum tibi forte
Limina frigeſcant.ſonat hic de nare canina
Litter. aper me equidem.ſint omnia protinus alba,
Nil moror. Euge omnes,omnes bene miræ eritis rs.
Hoc iuuat,hic,inquis,ueto quiſquam faxit oletum.
Pinge duos angues,pueri ſacer eſt locus,extra
Meijte, diſcedo.ſecuit Lucilius urbem,

Quidã tã gloriæ ſunt auidi, ut uel in capitis ſui periculo ad eloquentiã quandam concertantur.

Berec. Nõnulli arbitrãtur Neronem ut durũ in uerſu hic notari.

* alˢ prægrãdi.

Toru. Hos uerſus ut nimis turgidos ridet.

Si uel tantillũ eſſet nobis induſtriæ,nõ uerſaremur ſemp in ijſdem argumẽtis tam uulgo protritis.

Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
Omne uafer uitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum præcordia, ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.
Men' mutire nefas, nec clàm, nec cum ſcrobe, nuſquam?
Hic tamen infodiam, uidi, uidi ipſe libelle,
Auriculas aſini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
Iliade, audaci quicunq; afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles,
Aſpice & hæc, ſi forte aliquid decoctius audis.
Vnde uaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere geſtit
Sordidus, & luſco qui poſcit dicere luſce,
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus
Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,
Nec qui abaco numeros, & ſecto in puluere metas
Scit riſiſſe uafer, multum gaudere paratus
Si Cynico barbam petulans Nonaria uellat.
His mane edictum, poſt prandia Callirhoendo.

Lucilij libertas. Hora. dexteritas.

Scrob. Alludit ad fabulã Midę regis.

Prẽh. ſene. Ariſtophane comico.

Nolo lectorem mathematicæ, aut honorum opinione turgidum, ſed ſani iudicij.

SATYRA II.

HVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes adponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poſcis emaci,
Quæ niſi ſeductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptum eſt murmurq; humilesq; ſuſurros
Tollere de templis, & aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat hoſpes.
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat, ô ſi
Ebullat patrui præclarum funus, & ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule, pupillumú ue utinam, quem proximus hæres

Hęc Satyra ſcripta eſt ex ſecũdo Platonis Alcibiade, in uota impia & ſcelerata, quibus deos ſolicitabant homines perditiſſimi.

Impello, expugnam, nam & eſt ſcabioſus, & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia * conditur uxor.
Hæc ſanctè ut poſcas, Tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, terq́;, & noctem flumine purgas.

*al' ducitur.

Heus age, reſponde, minimum eſt, quod ſcire laboro,
De Ioue quid ſentis? eſt'ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an ſcilicet hæres
Quis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, prò Iuppiter, ô bone clamet
Iuppiter, at ſeſe non clamet Iuppiter ipſe?
Ignouiſſe putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
Sulfure diſcutitur ſacro, quàm tuq́;, domusq́;?
An quia non fibris ouium, Ergennaq́; iubente
Triſte iaces lucis, euitandumq́; bidental,
Idcirco ſtolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quid nam eſt, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone, & lactibus unctis?

Putas deos eiuſmodi uotis non offendi, q iuſti ſunt, cũ & Staius ipſe ueneficus ſceleratisſim nõ poſſet nõ offendi, ſi ea audiat. Si non ſtatim fulmine tactus es, putas impune te quęuis latur um.

Ecce auia, aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum, frontemq́;, atq́; uda labella
Infami digito, & luſtralibus ante ſaliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & ſpem macram ſupplice uoto
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex & regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando uota, negato
Iuppiter hæc illi, quãuis te albata rogarit.
Poſcis opem neruis, corpusq́; fidele ſenectæ:
Eſto age, ſed grandes patinæ, tuccetaq́; craſſa
Adnuere his ſuperos uetuere, Iouemq́; morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo boue, Mercuriumq́;
Arceſſis fibra, da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum. Quo peſſime pacto
Tot tibi cum in flammas iunicum omenta liqueſcant?

In ſuperſtitionem & uaniſſimas preculas mulierum.

Licini, optat illi ſummas diuitias, & honores.

Bonam ualetudinem poſcis, cũ luxu & crapa diffluas: & aſſiduis ſacrificijs uisditeſcere, cum te plane exhaurias.

Iunicum iuuencorum.

Attamen hic extis, & opimo uincere ferto
Intendit, iam creſcit ager, iam creſcit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi cratêras argenti, incuſaq; pingui
Auro dona feram ſudes, & pectore læuo
*Excutias guttas, * lætari prætrepidum cor.*
Hinc illud ſubijt, auro ſacras quod ouato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitq; illis aurea barba.
Aurum uaſa Numæ, ſaturniaq; impulit æra,
Veſtaleſq; urnas, & tuſcum fictile mutat.
O curuæ in terris animæ, & cæleſtium inanes,
Quid iuuat hoc templis noſtros immittere mores,
Et bona dijs ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſoluit oliuo,
Hæc calabrum coxit uitiato murice uellus,
Hæc baccam conchæ raſiſſe, & ſtringere uenas
Feruentis maſſæ crudo de puluere iuſſit.
Peccat & hæc, peccat, uitio tamen utitur: at uos
Dicite pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatæ à uirgine puppæ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalæ lippa propago,
Compoſitum ius, faſq; animi, ſanctoſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.
Hoc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

* *al.* lætetur per trepidum cor.

Fratres ahenos, ſtatua quinquaginta filiorum Aegypti, quæ Romæ in quadam porticu ſomnia felicia immittere credebantur.

Dij n. ô ijſdem nobiſcum affectibus ducunt, proinde neq; noſtris ceremonijs delectantur, ſed ſynceritate animi, & uitę integritate.

SATYRA III.

Nempe hoc aſſidue: iam clarum mane feneſtras
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
In dudum coquit, & patula pecus omne ſub ulmo eſt,

In parentũ liberis educandis & liberorum circa bonas diſciplinas negligẽtiam, qui iuuenũ animos

nullis honeſtis rebus excclũt cum ea ætas ad percipiẽda bona ſtudia ſit accõmodatiſſima.

Vnus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adſit
Huc aliquis: nemon'? turgeſcit uitrea bilis,
Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodoſaq; uenit arundo.
Tum querimur, craſſus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infuſa uaneſcat ſepia lympha,
Dilutas querimur, geminet quod fiſtula guttas.
O miſer, inq; dies ultra miſer, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroq; columbo,
Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui uerba? quid iſtas

Effluis, prodis teipsũ qualis ſis, nimirũ mollis & ignauus.

Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens
Contemnêre: ſonat uitium percuſſa maligne
Reſpondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdum, & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri
Fingendus ſine fine rota, ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum & ſine labe ſalinum,
Quid metuas? cultrix q; foci ſecura patella.
Hos ſatis? an deceat pulmonem rumpere uentis,

Tibi places quod ex generoſis natus ſis, cum uera nobilitas nõ ex maiorũ ſignis ſed animi bonis metienda ſit.

Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremq; tuum uel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti uiuere Naccæ?
Sed ſtupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, neſcit quid perdat, & alto
Demerſus ſumma rurſum non bullit in unda.
Magne pater diuûm ſæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,
Virtutem uideant, intabeſcantq; relicta.

Nullũ eſt grauius ſupplicium quam mens ſibi male conſcia.

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus enſis,
Purpureas ſubter ceruices terruit: imus,

Imus præcipites quàm ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tingebam paruus oliuo,
Grandia ſi nollem morituri uerba Catonis
Diſcere, & inſano multum laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in uoto, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non falleret orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum eſt curuos deprendere mores,
Quæq́ue docet ſapiens braccatis illita Medis.
Porticus inſomnis, quibus indetonſa iuuentus
Inuigilat ſiliquis, & grandi paſta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monſtrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumq́ue caput compage ſoluta
Oſcitat heſternum diſſutis undiq́ue malis?
Eſt aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An paſsim ſequeris coruos, teſtaq́ue, lutoq́ue
Securus quo pes ferat, atq́ue ex tempore uiuis?
Helleborum fruſtra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poſcentes uideas: uenienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere monteſ?
Diſciteq́ue ô miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Vtile nummus habet, patriæ, chariſq́ue propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re.
Diſce, neq́ue inuideas quòd multa fidelia putet
In locuplete penu defenſis pinguibus umbris,
Et piper, & pernæ Marſi monumenta clientis,
Mænaq́ue, quod prima nondum defecerat orca.

Quid in pueritia libenter agat unuſquiq́ue.

Brac. Stoici, qui in ποικίλῃ porticu docebant unde nomẽ inuenerunt.

Nullus eſt tibi finis præſcriptus ad quẽ omnia referas: certe inquit, niſi a teneris philoſophię pręceptis animum aſſuefacias, non eſt quod bene beateq́ue uiuere poſsis, etiã ſi ſit utcũque unde uiuas.

Archeſilas philoſophus Academicus Crãtoris diſcipulus,cuius monita ab imperitis habebãtur ludibrio.

Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat,quod ſatis eſt,ſapio mihi,non ego curo
Eſſe quod Archeſilas,ærumnoſiq́ꝫ Solones
Obſtipo capite,& figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum,& rabioſa ſilentia rodunt,
Atq́ꝫ exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantes ſomnia,gigni
De nihilo nihil,in nihilum nil poſſe reuerti.
Hoc eſt quod palles,cur quis non prandeat,hoc eſt.
His populus ridet,multumq́ꝫ toroſa iuuentus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice,neſcio quid trepidat mihi pectus,& ægris
Faucibus exuberat grauis halitus,inſpice ſodes
Qui dicit medico iuſſus requieſcere,poſtquam
Tertia compoſitas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice ſitiente lagœna
Lenia loturo ſibi ſurrentina rogauit.
Heus bone,tu palles,nihil eſt,uideas tamen iſtud
Quicquid id eſt,ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles,ne ſis mihi tutor
Iampridem hunc ſepeli,tu reſtas.perge,tacebo.
Turgidus hic epulis,atq́ꝫ albo uentre lauatur
Gutture ſulphureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter uina ſubit,calidumq́ꝫ trientem
Excutit è manibus,dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba,candelæ,tandemq́ꝫ beatulus alto
Compoſitus lecto,craſſisq́ꝫ lutatus amomis
In portam rigidos calces extendit,at illum
Heſterni capite induto ſubiere quirites.
Tange miſer uenas,& pone in pectore dextram.
Nil calet hic:ſummoſq́ꝫ pedes attinge,manuſq́ꝫ,
Non frigent,uiſa eſt ſi forte pecunia,ſiue
Candida uicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit,poſitum eſt algente catino

Peſtilentior animi quã corporis morbus, quo qui laborant sani eſſe nõ poſſunt, etiã ſi corpore ualeant.

Durum olus, & populi cribro decuſſa farina.
Tentemus fauces, tenero latet bulcus in ore,
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cum excuſſit membris timor albus ariſtas.
Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi, dicisq́; facisq́; quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

Cum febri laboras, tam leui occaſiōe offendeis utin ſan'uideri poſſis.

SATYRA IIII.

REm populi tractas? barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere ſorbitio tollit quem dira cicutæ,
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
Ante pilos uenit: dicenda, tacendaq́; calles.
Ergo ubi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Maieſtate manus: quid deinde loquêre? Quirites
Hoc puto non iuſtum eſt, illud male, rectius iſtud.
Scis etenim iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum diſcernis, ubi inter
Curua ſubit, uel cum fallit pede regula uaro:
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Deſinis? Anticyras melior ſorbere meracas.
Quæ tibi ſumma boni eſt? uncta uixiſſe patella
Semper, & aſsiduo curata cuticula ſole.
Expecta, haud aliud reſpondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego ſum. ſuffla. ſum candidus, eſto,
Dum ne deterius ſapiat pannutia Baucis,
Cum bene diſcincto cantauerit ocyma uernæ.
Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo,
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Quæſieris: noſtin' Vectidi prædia? cuius?

In eos qui rerum humanarum imperiti, temerè ſe ad gerendū magiſtratum ingerunt, in primis autem in Neronem, quā iuuenis per ſcelus imperiū occupauit: imperio ineptiſsimus.

I nūc & ob nobilitatē & fortunam te uendita, cum aliq nihil ſapias.

Hominum more fit inquit, ut ad aliena uitia ſimus oculatiſſimi, ad noſtra planę cęcutiamus. Nã diuitis cuiuſpiam auaritiam & parſimoniã facile obſeruamus, in nobis, maiora flagitia nõ animaduertimus.

Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret.
Hunc ais? hunc, dijs iratis, genioq; ſiniſtro,
Qui quandoq; iugum pertuſa ad compita figit:
Seriolæ ueteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene ſit: tunicatum cum ſale mordens
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannoſam fæcem morientis ſorbet aceti.
At ſi unctus eſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas.
Tu cum maxillis balanatum gauſape pectas
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
Quinq; palæſtritæ licet hæc plantaria uellant,
Elixasq; nates labefactent forcipe adunca:
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.
Cædimus, inq; uicem præbemus crura ſagittis,
Viuitur hoc pacto, ſic nouimus: ilia ſubter
Cæcum uulnus habes, ſed lato baltheus auro

Si conſcius es tibi ſceleris alicuius, non credes uulgo magnifica de te p̃dicanti, ſed potius conſcientię tuæ.

** als, Reſpue*

Protegit: ut mauis, da uerba, & decipe neruos
Si potes. egregium cum me uicinia dicat,
Non credam? uiſo ſi palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Ne quicquam populo bibulas donaueris aures.
Reſpice quod non es, tollat ſua munera cerdo:*
Tecum habita, noris quàm ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA V.

Inducit hac Satyra Coruinũ præceptorem ſuũ mirantem quod cũ Satyrã ſcribere inſtituiſſet poe-

VAtibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere uoces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum,
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda Tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis offas

Iageris,ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes,aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Feruebit,ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti,coquitur dum maſſa camino,
Folle premis uentos,nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris,iunctura callidus acri
Ore teris modico,pallentes radere mores
Doctus,& ingenuo culpam defigere ludo,
Hinc trahe quæ dicas,menſamq; relinque Mycenis
Cum capite,& pedibus,plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo,bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat,dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur,tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia,quantaq; noſtræ
Pars tua ſit Cornute animæ,tibi dulcis amice
Oſtendiſſe iuuat:pulſa,dinoſcere cautus
Quid ſolidum crepet,& pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas auſim depoſcere uoces,
Vt quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura,totumq; hoc uerba reſignent,
Quòd latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites,totaq; impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus umbo,
Cumq; iter ambiguum eſt,& uitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui,teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu,tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus,uinciq; laborat,
Artificemq; tuo ducit ſub pollice uultum.

ta, materiam non ſinde arduam tam tragico initio ute retur, ut centũ linguas ſibi optaret, cui reſpondet Perſꝰ ſe id nõ ad nugas petere,ſed ad animũ ſuũ erga pręceptorem exprimendum: qui alioqui,tã eſt uehemẽs, ut uix cẽtũ linguis poſſit exprimi:neq̃ id immerito:nam ubi,inquit,e pueritia exceſsiſſẽ me dedi tibi in diſciplinã,& ętatẽ meam tenerã adhuc optimis moribus formaſti,& cõuictu tuo ,quo ita ſuauiter tecum ſum uſus, ut prouidentia quadã diuina uideamur eodẽ ingenio nati, cum tamen uulgo tanta diuerſitas ſit ſtudiorum,ut uix milleſimus qſ. q̃ cũ altero cõueniat inuita, ſed diuerſa ſequatur ſtudia.

Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus,& requiem pariter diſponimus ambo,
Atq; uerecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Conſentire dies,& ab uno ſydere duci,
Noſtra uel æquali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax ueri,ſeu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumq; grauem noſtro Ioue frangimus unà.
Neſcio quod certe eſt,quod me tibi temperat aſtrum.
MILLE hominum ſpecies,& rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuiq; eſt,nec uoto uiuitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper,& pallentis grana cymini.
Hic ſatur irriguo mauult tugeſcere ſomno:
Hic campo indulget:hunc alea decoquit:ille
In uenerem eſt putris.ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos ueteris ramalia fagi,
Tum craſſos tranſiſſe dies,lucemq; paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri uitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea:petite hinc iuueneſq; ſeneſq;

Exhortatio ad iuuentutem, ut ex philoſophia ſibi uirtutem, uiaticũ ad beatam uitam cõparet.

Finem animo certum,miſeriſq; uiatica canis.
Cras hoc fiet,idem cras fiet.quid? quaſi magnum
Nempe diem donas:ſed cum lux altera uenit,
Iam cras heſternum conſumpſimus:ecce aliud cras
Egerit hos annos,& ſemper paulum erit ultra.
Nam quamuis prope te,quamuis temone ſub uno
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras,& in axe ſecundo.

Libertate qui dẽ opus eſt ad uirtutem, uerũ ea quę animũ

Libertate opus eſt,non hac ut quiſq; Velina
Publius emeruit,ſcabioſum teſſerula far
Poſſidet:heu ſteriles ueri,quibus una Quiritem

Vertigo

Vertigo facit.hic Dama eſt non treſſis agaſo?
Vappa,& lippus,& in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus,momento turbinis exit
Marcus Dama?papæ Marco ſpondente recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub iudice palles?
Marcus dixit:ita eſt:aſſigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas?hanc nobis pilea donant?
An quiſquam eſt alius liber,niſi ducere uitam
Cui licet,ut uoluit?licet,ut uolo,uiuere,non ſum
Liberior Brutos? Mendoſe colligis,inquit
Stoicus,hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio,licet,ut uolo,uiuere,tolle.
Vindicta poſtquam meus à prætore receſſi,
Cur mihi non liceat iuſſit quodcunq; uoluntas,
Excepto ſi quid Maſuri rubrica uetauit?
Diſce,ſed ira cadat naſo,rugoſaq; ſanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia,atq; uſum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio,& ſecretam gannit in aurem,
Ne liceat facere,id quod quis uitiabit agendo.
Publica lex hominum,naturaq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum,certo compeſcere puncto
Neſcius examen,uetat hoc natura medendi.
Nauim ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis,exclamet Melicerta periſſe
Frontem de rebus.tibi recto uiuere talo
Ars dedit,& ueri ſpeciem dinoſcere calles,
Nequæ ſubærato mendoſum tinniat auro,
Quæq; ſequenda forent,& quæ uitanda uiciſſim,
Illa prius creta,mox hæc carbone notaſti.
Es modicus uoti,preſſo lare,dulcis amicis,
Iam nunc aſtringas,iam nunc granaria laxes,

a uitijs & affectib⁹ prauis liberat, non ea qua donat⁹ aliquis Ro. ciuis efficitur.

Syllogiſmo colligit ſeruũ eſſe qui cupiditatibus ſuis ſeruiat. etiam ſi ſibi liber uideatur.

Prætor libertatem utcunque dare poteſt, ſapientiam non poteſt,unde uera libertas ꝑſiciſcitur &uitæ officia. Nã leges & ſenſus cõmunis,quouis docent q̃bus abſtinendum ſit in cõmune.uerũ recte ſapere. ueri ſpeciẽ a uero diſcernere, moderatum et liberalẽ cũ opus eſt, & continentem eſſe paruoq; contẽ

Inq; luto fixum poſsis tranſcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem,
Hæc mea ſunt, teneo, cum uere dixeris, eſto
Liberq́; ac ſapiens Prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris noſtræ paulo ante farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Aſtutam uapido ſeruas ſub pectore uulpem.
Quæ dederam ſupra, repeto, finemq́; reduco,
Nil tibi conceſsit ratio, digitum exere, peccas,
Et quid tam paruum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis breuis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas, nec, cum ſis cætera foſſor
Treis tantum ad numeros ſatyri moueare Bathylli.
Liber ego, unde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem uindicta relaxat?
I puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer,
Si increpui, ceſſas nugator ſeruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinſecus intrat
Quod neruos agitet? ſed ſi intus, & in iecore ægro
Naſcuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atq; hic, quem ad ſtrigiles ſcutica, & metus egit herilis?
Mane piger ſtertis, ſurge, inquit auaritia, eia
Surge: negas: inſtat, ſurge inquit: non queo: ſurge,
Et quid agam? rogitas? en ſaperdam aduehe ponto,
Caſtorem, ſtuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente camelo.
Verte aliquid, iura, ſed Iuppiter audiet ebeu.
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi uiuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem ſuccinctus, & œnophorum aptas
Ocyus ad nauem, nihil obſtat, quin trabe uaſta
Aegæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moueat, quo deinde inſane ruis? quo?
Quid tibi uis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.

tum, hoc demũ eſt hominis uere liberi: quod ſi non uere, aliquis ſed fucate boni uiri ſpeciem præſe feret, multo minus liber erit ſed mancipiũ.

Seruitus ab auaritia quę hominẽ mire diſtrahit, ad ſordes, & parſimoniam, & pericula ſubeũda ſolicitat, cõtra luxuria ab omnibus illis dehortatur, ad uoluptates exhortat̃ hac occaſione, quod mortuo nihil proderunt diuitiæ, uult autẽ miſerrimũ ſeruitutis genus

Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro? Veientanumq́; rubellum
Exhalet uapida læſum pice ſeßilis obba?
Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, peragant auidos ſudore deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, noſtrum eſt
Quod uiuis, cinis, & manes, & fabula, fies.
Viue memor leti fugit hora, hoc quod loquor, inde eſt.
En quid agis? duplici in diuerſum ſcinderis hamo.
Huccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet,
Ancipiti obſequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obſtiteris ſemel, inſtantiq́; negaris
Parêre imperio rupi iam uincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit, aſt tamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ,
Daue cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc, an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto.
Euge puer ſapias dijs depellentibus, agnam
Percute, ſed cenſen' plorabit Daue relicta?
Nugaris? ſolea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis, atq; arctos rodere caſſes.
Nunc ferus, & uiolens, at ſi uocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum arcerſor, & ultro
Supplicet, accedam: ſi totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic eſt.
Non in feſtuca, lictor quam iactat ineptus
Ius habet ille ſui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? uigila, & cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra ut floralia poßint
Aprici meminiſſe ſenes: quid pulchrius? at cum
Herodis uenêre dies, unctaq́; feneſtra

uitijs inter ſe cõtrarijs laborare.

Argumẽto ex comœdia ſumpto, oſtẽdit eũ qui meretricio amore captus ſit, liberum nõ eſſe, niſi illum ex animo totũ excutiat, tum demũ liberiorem futurum, quam is qui a prætore manu mittitur.

Liberos nõ eſſe ait, cum ambitioſos omnes, tum ſuperſtitioſos & in primis iudaicis ſabbatiſmis & ceremonijs deditos.

Diſpoſitæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas, rubrumq́ amplexa catinum
Cauda natat tynni, tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus, recutitaq́ ſabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouoq́ pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum ſiſtro luſca ſacerdos
Incuſſere deos inflantes corpora, ſi non
Prædictum ter mane caput guſtaueris alli.
Dixeris hæc inter uaricoſos Centuriones,
Continuo craſſum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

Ad Cęſium Baſſum eximium poetã Lyricũ ſcribit, rogatq́ nũ apud Sabinos hybernet, & cãtu ſeſe oblectet, ſe eniiam ad portum Lunæ, quæ in Liguria urbs eſt conceſſiſſe; de q̃ meminit Ennius, illic autem uelle ſe q̇ete uiuere, ab omni ambitione & ſtrepitu alieniſſimũ, unde occaſiõe capta, eos ridet q nihil non agũt ut hęredes ſuos locuplerent ipſi interea cũ ſumma parſimonia ac pene inopia uictitẽt, & contra eos q patrimoniũ ſuũ prodigunt.

SATYRA VI.

ADmouit iam bruma foco te Baſſe ſabinos?
Iam'ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum,
Atq; marem ſtrepitum fidis intendiſſe latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes. mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernatq́ meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe ualle receptat.
Lunai portum eſt operæ cognoſcere ciues,
Cor iubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides quintus pauone ex Pythagoreo.
Hic ego ſecurus uulgi, & quid præparet auſter
Infelix pecori, ſecurus & angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior, & ſi adeo omnes
Diteſcant orti peioribus, uſq́ recuſem
Curuus ob id minui ſenio, aut cœnare ſine uncto,
Et ſignum in uapida naſo tetigiſſe lagœna.
Diſcrepet his alius: geminos horoſcope uaro
Producis genio? ſolis natalibus eſt qui
Tingat olus ſiccum muria uafer in calice empta,
Ipſe ſacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente

Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rumbos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdorum noſſe ſaliuam.
Meſſe tenus propria uiue, & granaria, fas eſt,
Emole: quid metuis? occa, & ſeges altera in herba eſt,
Aſt uocat officium trabe rupta, brutia ſaxa
Prendit amicus inops, remq́ue omnem, ſurdaq́ue uota
Condidit Ionio, iacet ipſe in littore, & una
Ingentes de puppe dei, iamq́ue obuia mergis
Coſta ratis lacera. nunc & de ceſpite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cœrulea in tabula: ſed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
Oſſa inodora dabit, ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiæ neſcire paratus.
Tu'ne bona incolumis minuas? ſed Beſtius urget
Doctores Graios; ita fit, poſtquam ſapere urbi
Cum pipere, & palmis uenit noſtrum hoc maris expers
Fœniſecæ craſſo uitiarunt unguine pultes,
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quiſquis eris, paulum, à turba ſeductior audi,
O bone num ignoras? miſſa eſt à Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam poſtibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gauſapa captis,
Eſſedaq́ue, ingentesq́ue locat Cæſonia Rhenos.
Dijs igitur, genioq́ue ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco: quis uetat? aude.
Væ, niſi conniues: oleum, artocreasq́ue popello
Largior, an prohibes? dic clare: non audeo, inquis.
Exoſſatus ager iuxta eſt age. ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera uixit.
Deq́ue auia nihilum ſupereſt, accedo Bouillas
Cliuumq́ue ad Vrbi, præſto mihi Manius hæres

Num ſelicitus es, inquit poeta, ne parū magnifice efferratur funus tuum ab hærede, ſi aliquanto cōmodi' uixeris certe ego, ait, ſi ob res feliciter a Cęſare geſtas uelim dijs hecatombē offerre & populo epulum largiri, nihil morabor hæredē meum.

Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicam, tamen adde etiam unum,
Vnum etiam, terræ eſt iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis propè maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius, uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur, an renuis? uin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ: minui mihi, ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt, ubi ſit fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna,
Fœnoris accedat merces, hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Vnge puer caules: mihi feſta luce coquatur
Vrtica, & fiſſa fumoſum ſinciput aure,
Vt tuus iſte nepos olim ſatur anseris extis
Cum moroſa uago ſingultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? aſt illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atq; excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.
Rem duplica, feci, iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam, depinge ubi ſiſtam
Inuentus Chryſippe tui finitor acerui.

FINIS.

An parce, & ſordide, inquit, me uis uiuere, ut hęres nequiter & perdite mea conſumat me macerẽ inedia ut ille ſagiuetur.

SERIES CHARTARVM.

ABCDEFGHI.

Omnes ſunt quaterniones præter I. qui eſt duernio.

VENETIIS.
Apud Hieronymum Scotum.

1549

38/1998

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LAB.
RESTAURO
ROMA

BIBLIOTECA